

ADEPT și EXPERT-GRUP

EUROMONITOR

Numărul 8 (17), Ediția V

**Implementarea reformelor inițiate conform Planului de Acțiuni UE-RM,
Evaluarea progresului în perioada octombrie - decembrie 2009**

***Acest raport apare cu sprijinul financiar al
Fundației Soros-Moldova***

în cadrul proiectului

***„Relațiile UE - Moldova – Monitorizarea Progresului în
Contextul Parteneriatului Estic”***

***Implementat de Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”
și Centrul Analitic Independent „Expert-Grup”***

Autori: *Igor BOȚAN
Corneliu GURIN
Elena PROHNIȚCHI
Valeriu PROHNIȚCHI
Alexandru OPRUNENCO
Ana POPA
Adrian LUPUȘOR
Victoria VASILESCU*

Notă: *Autorii au realizat acest raport cu bună-credință și bune intenții. Numai autorii sînt responsabili de afirmațiile și concluziile exprimate, care nu sînt în mod necesar împărtășite de Fundația Soros-Moldova, Guvernul Republicii Moldova sau alte instituții menționate în raport.*

Cuprins:

ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
SUMAR	5
1. DIALOG POLITIC ȘI INSTITUȚII DEMOCRATICE.....	7
2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE	13
3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN	15
4. JUSTIȚIE.....	18
5. DEZVOLTARE ȘI REFORME ECONOMICE.....	19
6. DEZVOLTARE ȘI REFORME SOCIALE	22
7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL	24
8. CLIMATUL DE AFACERI	26
DESPRE PROIECT ȘI ORGANIZAȚII.....	28

ABREVIERI ȘI ACRONIME

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare;
APCE – Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei;
BNM – Banca Națională a Moldovei;
BNS – Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova;
CCA - Consiliul Coordonator al Audiovizualului;
CCCEC – Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției;
CCTP – Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane;
CE – Comisia Europeană;
CEC – Comisia Electorală Centrală;
CEDO – Curtea Europeană pentru Drepturile Omului;
CNAS – Casa Națională de Asigurări a Republicii Moldova;
CSIE – Comisia de Stat pentru Integrare Europeană;
CoE – Consiliul Europei;
COEST - Grupul de lucru al Consiliului UE pentru Relații cu Europa de Est și Asia Centrală;
CPT – Comitetul pentru Prevenirea Torturii a Consiliului Europei;
CpDOM – Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova;
CSI – Comunitatea Statelor Independente;
CSJ – Curtea Supremă de Justiție;
CSM – Consiliul Superior al Magistraturii;
DIP – Departamentul Instituțiilor Penitenciare;
EUBAM – Misiunea Uniunii Europene de Asistență la Frontieră în Moldova și Ucraina;
FAO - Organizația Națiunilor Unite pentru Agricultură și Alimentație
FMI – Fondul Monetar Internațional
INJ – Institutul Național al Justiției;
MAEIE – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene;
MAI – Ministerul Afacerilor Interne;
MAPL – Ministerul Administrației Publice Locale;
MJ – Ministerul Justiției;
OIM – Organizația Internațională pentru Migrațiune;
OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa;
PAUERM – Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova;
PEV – Politica Europeană de Vecinătate;
PG – Procuratura Generală;
PNADO – Planul Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului;
PSESE – Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est;
Reforma APC – Reforma Administrației Publice Centrale;
Reforma APL – Reforma Administrației Publice Locale;
RM – Republica Moldova;
SCERS – Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei;
SG – Serviciul de Grăniceri;
SV – Serviciul Vamal
UE – Uniunea Europeană;
UNFPA - Fondul Organizației Națiunilor Unite pentru Populație;
USD – dolar SUA;

Dialog politic și instituții democratice

Procesul de resuscitare a relațiilor bilaterale moldo-comunitare, început în luna septembrie 2009, după intrarea în funcție a Guvernului Filat și vizita prim-ministrului la Bruxelles, a continuat într-un ritm accelerat. Acțiuni concrete au fost întreprinse atât de autoritățile moldovenești, cât și de oficialitățile de la Bruxelles. Guvernul a aprobat noua componență a Comisiei de stat pentru integrare europeană, iar Parlamentul a avizat MAEIE pentru negocierea viitorului acord politic moldo-comunitar. Noul Guvern a arătat și o deschidere față de cooperarea în Parteneriatul Estic. Dinamizarea dialogului politic dintre UE și Moldova s-a soldat cu decizia UE de a lansa negocierile asupra noului acord politic bilateral în ianuarie 2010 și cu semnarea Declarației comune privind apropierea Moldovei de Uniunea Europeană la Consiliul de Cooperare Moldova-UE din decembrie 2009. Prin această declarație UE recunoaște aspirațiile europene ale Republicii Moldova și trasează principalele condiții pentru dezvoltarea relațiilor bilaterale pe viitor.

La capitolul instituții democratice, s-au înregistrat unele tendințe pozitive legate de anularea prevederilor restrictive din Codul Electoral, relansarea dialogului autorităților cu societatea civilă și de o îmbunătățire ușoară a libertății mass-media, utilizării torturii ca mijloc de obținere a probelor, accesului la informație și transparenței procesului decizional. În conformitate cu recomandările PACE, Parlamentul a constituit o Comisie privind elucidarea cauzelor și consecințelor evenimentelor de după 5 aprilie, iar Procuratura a început investigarea cazurilor de rele tratamente și aplicarea torturii în urma evenimentelor din 7-8 aprilie. Cu toate acestea situația în domeniul drepturilor omului nu s-a schimbat radical comparativ cu perioada precedentă, problemele acumulate în acest domeniu necesitând acțiuni consistente și de durată. Persistă problemele legate de: aplicarea defectuoasă a legislației, menținerea fenomenului de impunitate a poliției, îmbunătățirea condițiilor în locurile de detenție, exercitarea dreptului la libertatea religioasă.

Consolidarea capacității administrative

Schimbările la nivel politic nu au destabilizat considerabil situația în sfera administrației, perioada de referință se caracterizează prin începutul activității noului Guvern, reorganizarea unor structuri centrale afectând însă procesul de implementare a reformei Administrației Publice Centrale. Evoluțiile se produc, în temei, din inerție, nu sînt aprobate politici și proiecte noi în locul celor expirate, există restanțe la implementarea noilor legi în domeniu. Totuși, negocierile cu organismele internaționale au decurs în termen restrîns și au demonstrat existența capacităților administrative, rămîne ca acestea să fie demonstrate și la implementarea obligațiilor asumate. Înghetarea majorărilor salariale pentru funcționari, tărăgănarea implementării unor noi principii motivaționale generează dezamăgiri și reduce încrederea în anumite reforme. Nu se întreprind măsuri pentru depolitizarea administrației publice, eforturile de prevenire și combatere a corupției generează efecte pozitive, dar de un nivel redus.

Conflictul transnistrean

La o jumătate de an după ce ex-președintele Vladimir Voronin a renunțat la cerința privind retragerea trupelor străine de pe teritoriul Republicii Moldova, ca urmare a semnării Declarației de la Barviha din 18 martie 2009, noua guvernare a readus pe agenda politicii externe pledoaria retragerea trupelor străine și înlocuirea actualei operațiuni de pacificare cu forțe internaționale cu mandat respectiv. Delegația oficială a Republicii Moldova la cel de-al XVII-lea Consiliu de Miniștri al OSCE din 1-2 decembrie 2009, de la Atena, a specificat că: soluția pentru conflictul transnistrean trebuie găsită prin definirea statutului juridic al regiunii transnistrene, respectînd suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova; eliminarea obstacolelor existente în calea liberei circulații a persoanelor și bunurilor între cele două maluri; reluarea promptă și necondiționată a negocierilor în formatul "5+2", singurul mecanism internațional recunoscut care are drept scop identificarea unei soluții cuprinzătoare, durabile și viabile pentru aceasta problema, prin asigurarea pentru regiunea transnistreană a unui statut special, avînd la bază respectul suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova; continuarea cooperării constructive cu toți partenerii pentru restabilirea măsurilor de încredere reciprocă; menținerea activității Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontiera (EUBAM) dintre Moldova și Ucraina; necesitatea retragerii complete a forțelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu deciziile Summit-ului OSCE de la Istanbul; transformarea actualului aranjament de menținere a păcii din regiunea transnistreană, înlocuirea militarilor ruși cu o misiune multinațională civilă, cu mandat internațional. Consiliul Ministerial nu a reușit nici de această dată să adopte Declarația Politică Finală, precum și Declarația regională cu privire la Moldova.

Justiție

Reforme conceptuale în sfera justiției nu sînt realizate, au loc schimbări de cadre și se încearcă promovarea unor idei de reformare pe domenii aparte. Deși implementarea legii în domeniu a fost tărăgănată, se atestă îmbunătățiri în activitatea Procuraturii, precum și creșterea transparenței web a activității instanțelor, acordarea atenției suplimentare la instruire și respectarea legislației internaționale. Neajunsurile din sistem rămîn practic aceleași, însă nu mai sînt prezentate acuzații ferme despre implicarea politică în înfăptuirea justiției.

Dezvoltare și reforme economice

Noul Guvern investit la 25 septembrie 2009 nu a avut la dispoziție mult timp pentru a răspunde multitudinii de probleme ce țin de dezvoltarea economică acumulate la sfîrșit de an. Totuși, primii pași au fost făcuți. În primul rînd

Guvernul a elaborat Programul de stabilizare și relansare economică a Republicii Moldova pentru anii 2009-2011. De asemenea, a fost negociat Acordul cu FMI, una din cele mai dificile și prioritare acțiuni pentru stabilizarea și relansarea economică a Republicii Moldova. În acest sens, Guvernul a fost nevoit să negocieze diverse aspecte, unele dintre ele greu de acceptat pentru populație (majorarea tarifelor, menținerea salariilor în sectorul bugetar la nivelul actual), dar necesare stabilizării sistemului finanțelor publice și pentru obținerea suportului financiar de la FMI, care de această dată este îndreptat nu doar spre majorarea activelor oficiale de rezervă, dar și finanțarea deficitului bugetar. De asemenea, Guvernul a fost nevoit să modifice urgent Legea bugetului de stat pentru anul 2009, în condițiile în care aceasta se baza pe previziuni macroeconomice nerealiste, iar la sfârșitul lunii noiembrie au fost realizate numai 70% din veniturile prognozate pentru această perioadă. Păreră noastră este că și Legea bugetului de stat pentru 2010 se bazează pe așteptări prea optimiste, un exemplu fiind creșterea consumului cu 5%, ceea ce este greu de crezut în cazul relansării timide a remitențelor și a menținerii salariilor la nivelul anului 2009.

Dezvoltare și reforme sociale

Anul 2010 a fost declarat Anul European dedicat combaterii sărăciei și excluziunii sociale. Țările membre ale UE, dar și cele partenere, inclusiv Moldova, sînt încurajate să întreprindă măsurile necesare pentru promovarea unei societăți care să susțină și îmbunătățească nivelul de trai, bunăstarea socială și oportunități egale pentru toți. Conform unor estimări, la ora actuală, în Uniunea Europeană circa 17% din populație nu-și pot permite bunuri și servicii elementare. În Republica Moldova acest indicator este mult mai înalt și este în creștere drept rezultat al impactului crizei economice. Atît implementarea reformelor, cît și menținerea progreselor realizate în domeniul social au fost puternic subminate de criza economică, precum și de situația politică instabilă de după alegerile parlamentare. Ultimele trei luni ale anului 2009 au fost marcate de o serie de evoluții pozitive, dar și de serioase probleme ce vizează în special resursele financiare deosebit de limitate disponibile pentru implementarea măsurilor necesare de redresare a situației precare la capitolul forța de muncă, protecția socială și sănătate publică. În condițiile actuale de criză, Guvernul și-a asumat un plan ambițios de stabilizare economică și relansare pentru perioada 2009-2011. Acest program urmează să fie implementat în condițiile unui deficit anticipat de 4,13 mlrd lei, care va fi cel mai probabil acoperit din surse externe. Însă este clar că implementarea pe termen scurt și mediu a multor activități menite să soluționeze problemele sociale, în special a celor ce afectează grupurile excluse, va fi imposibilă datorită tergiversării în 2009 a implementării măsurilor de management anti-criză.

Comerțul extern

La capitolul comerțului extern se atestă mai degrabă tendințe pozitive. Exporturile încep să demonstreze o ușoară înviorare grație revenirii modeste a cererii pe unele piețe externe. Exporturile au demonstrat în noiembrie dinamica pozitivă atît în expresie anuală, cît și lunară. Totuși, aceste semne de revenire trebuie tratate cu precauție, ținînd cont de faptul că și comparațiile se fac în raport cu o bază relativ joasă de la sfârșitul anului 2008, cînd criza era în toi. La capitolul politici trendurile favorabile sînt mai bine conturate. În anul 2010 vor începe negocierile privind încheierea Acordului de Liber Schimb Cuprinzător și Aprofundat între Uniunea Europeană și Republica Moldova. În același timp, noul Guvern a început și continuă să țină seama de eliminarea unor constrîngeri și bariere serioase în calea promovării exporturilor. Din păcate, nu se înregistrează progrese cît de cît semnificative în ceea ce privește standardele sanitare necesare pentru deplina utilizarea preferințelor comerciale autonome acordate de UE în martie 2008.

Climatul de afaceri

Pe parcursul ultimelor 3 luni climatul de afaceri moldovenesc a fost influențat substanțial de două tendințe majore: primele simptome ale unei stabilizări, deși anemice, a situației economice din țară și investirea Guvernului Filat. În perioada analizată a avut loc o dinamizare lentă a activității antreprenoriale, iar o accentuare a tendințelor conturate la finele anului 2009 va duce la o creștere mai substanțială a influxurilor investiționale pe parcursul anului 2010. Deblocarea situației politice și reluarea funcționării principalelor instituții publice a dat startul inițiativelor de demonopolizare a piețelor (însă care încă nu au adus careva rezultate palpabile), demontarea barierelor birocratice, optimizarea procedurilor de reglementare a activităților antreprenoriale, liberalizarea procedurilor de vîmuire etc. Scopul acestor acțiuni a fost ameliorarea climatului de afaceri autohton și stimularea activității agenților economici. Totuși, multe din aceste inițiative au rămas la nivel de proiecte, ceea ce înseamnă că efectele acestora vor fi simțite pe parcursul anului 2010, cînd se vor crea toate premisele necesare creșterii influxurilor investiționale în țară.

Dialog politic: constatări generale

Procesul de resuscitare a relațiilor bilaterale moldo-comunitare, început în luna septembrie 2009, după intrarea în funcție a Guvernului Filat și vizita prim-ministrului la Bruxelles, a continuat într-un ritm accelerat. Acțiuni concrete au fost întreprinse atât de autoritățile moldovenești, cât și de oficialitățile de la Bruxelles. Ultimele au demonstrat o deschidere fără precedent pentru Republica Moldova, declarându-și în repetate rânduri suportul pentru obiectivele noii guvernări privind realizarea reformelor interne și procesul de apropiere a Moldovei de UE. O realizare majoră a dialogului politic dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană în trimestrul III al anului 2009 a fost obținerea acordului UE de a lansa negocierile asupra noului acord (Acordului de Asociere) dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană în ianuarie 2010 și semnarea Declarației comune privind apropierea Moldovei de Uniunea Europeană la Consiliul de Cooperare Moldova-UE. Importanța acestei declarații constă în faptul că UE recunoaște aspirațiile europene ale Republicii Moldova și trasează principalii parametri (condiții) pentru dezvoltarea relațiilor moldo-comunitare pe viitor. În pofida acestei deschideri, Uniunea Europeană este rezervată față de oferirea unei perspective europene Moldovei, fie și îndepărtate, la care aspiră autoritățile moldovenești. În același timp, noul Guvern nu a elaborat nici-o Agendă pentru realizarea angajamentelor asumate conform Planului de Acțiuni UE-Republica Moldova.

Principalele evenimente care au marcat dialogul politic dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană în trimestrul III al anului 2009 au fost, după cum urmează:

- Reuniunea Troicii COEST la Bruxelles (6 octombrie), la care partea moldovenească a îndemnat oficialii europeni să lanseze negocierile asupra viitorului acord moldo-comunitar și a prezentat așteptările Republicii Moldova față de conținutul acestui acord.
- Vizita Troicii UE la Chișinău (16 octombrie), condusă de Carl Bildt, ministrul de Externe al Regatului Suediei. Vizita a urmărit două scopuri: documentarea pe teren și încercarea de conciliere a AIE și PCRM pe marginea alegerii șefului statului din 7 decembrie¹. La sfârșitul vizitei, Troica a anunțat decizia UE de a începe negocierile asupra Acordului de Asociere Moldova-UE și de a oferi Moldovei sprijinul financiar și expertiza necesară în procesul de negociere, Moldova urmînd la rîndul ei să asigure un mediu politic stabil care să nu perturbeze reformele democratice interne.
- Consiliul Europei în cooperare cu Comisia Europeană au inițiat "Pachetul Democrația pentru Moldova". În cadrul acestui pachet va fi evaluat sistemul normativ moldovenesc în domeniul dreptului omului și a nivelului acesta de implementare prin prisma convențiilor internaționale privind drepturile omului și vor fi implementate acțiuni de asigurare a respectării drepturilor omului.
- Prima reuniune de consultări cu Guvernul Republicii Moldova asupra viitorului Acord de Asociere și reuniunea a X-a a Comitetului de Cooperare Republica Moldova - Uniunea Europeană (21-23 octombrie), cu participarea delegației Comisiei Europene, în frunte cu Gunnar Wiegand. În timpul reuniunilor a fost stabilit calendarul viitoarelor negocieri asupra Acordului de Asociere Moldova-UE, s-a convenit asupra procedurii de inițiere a negocierilor privind liberalizarea regimului de vize și crearea unei zone de liber schimb cuprinzător și aprofundat, precum și asupra listei de subiecte pentru misiunile UE de evaluare a aspectelor economice și celor ce țin de regimul de vize.
- Guvernul a aprobat componența nominală a Comisiei de stat pentru integrare europeană a R. Moldova (CSIE), desemnînd-o pe Natalia Gherman drept negociator-șef din partea Republicii Moldova a viitorului acord politic bilateral², iar Parlamentul a avizat mandatul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene pentru începerea negocierilor cu UE.
- Primul Forum al Societății Civile din Cadrul Parteneriatului Estic³ (16-17 noiembrie), la care a participat și o delegație din Moldova. Scopul forumului a fost să stabilească prin discuții largi între reprezentanții societății civile a celor 6 state-participante la Parteneriatul Estic⁴, a statelor-membre UE și oficialitățile de la Bruxelles recomandări privind modalitatea de implementare a celor patru instrumente de colaborare⁵ oferite de Parteneriatul Estic.
- Vizita de lucru a Comisarului European pentru Relații Externe și Politică Europeană de Vecinătate, Benita Ferrero-Waldner, la Chișinău (26-27 noiembrie). Mesajul Comisarului European a fost unul pozitiv, prin care a transmis autorităților moldovenești susținerea Comisiei Europene pentru Republica Moldova în eforturile sale de stabilizare politică și economică, dar a condiționat apropierea Moldovei de UE de capacitatea țării de a implementa reformele și a respecta angajamentele asumate față de Uniunea Europeană. Comisarul European a îndemnat Moldova să utilizeze la maximum oportunitățile oferite de Parteneriatul Estic și să coopereze cu instituțiile finanțatoare internaționale. A fost confirmată disponibilitatea UE de a acorda Moldovei asistența tehnică și financiară necesară pentru consolidarea reformelor democratice și economice⁶.

¹ În timpul vizitei, Troica UE s-a întâlnit cu liderii tuturor partidelor politice parlamentare.

² HG nr. 679 din 13.11.2009.

³ Pentru detalii vezi, http://ec.europa.eu/external_relations/eastern/civil_society/index_en.htm.

⁴ Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina.

⁵ Este vorba de 4 platforme de cooperare în cadrul Parteneriatului Estic: 1) Democrația, drepturile omului, buna guvernare și stabilitatea; Integrarea economică și convergența cu politicile UE; Mediul, schimbarea climei și securitatea energetică; Contactele inter-umane.

⁶ Potrivit dnei Benita Ferrero-Waldner, inițial UE va oferi Moldovei un Pachet de Asistență pentru Susținerea Democrației, destinat cooperării parlamentare, în valoare de 4 mln. euro și un Pachet de suport bugetar în valoare de 26 mln. euro. Ulterior, după ce Moldova va semna acordul cu FMI și acesta va intra în vigoare (preliminar în ianuarie 2010), Moldova va putea beneficia și de un Pachet de asistență macrofinanciară destinat pentru suplimentarea creditului acordat de FMI.

- A II-a Reuniune de nivel înalt a Parteneriatului de Mobilitate (23 noiembrie). Subiectul principal al reuniunii a fost evaluarea rezultatelor⁷ primului an de implementare a Parteneriatului de Mobilitate, semnat la 5 iunie 2008 și propunerea unor noi linii directoare de activitate pentru perioada imediat următoare.
- Prima reuniune a miniștrilor afacerilor externe a țărilor-participante la Parteneriatul Estic (8 decembrie), cu participarea reprezentanților instituțiilor UE. Participanții au discutat despre realizările⁸ obținute pe parcursul primului an de implementare a Parteneriatului Estic și au stabilit prioritățile pentru următorul an.
- Aderarea de facto a Moldovei la Comunitatea Energetică Europeană (18 decembrie). Aderarea va fi efectivă după ce Moldova va depăși lacunele din legislația națională privind gazele naturale.
- Reuniunea Consiliului de Cooperare RM-UE (21 decembrie), la care părțile au trecut în revistă situația existentă în mai multe domenii de cooperare bilaterală, situația în domeniul justiției și privind respectarea drepturilor omului, problematica transnistreană. La reuniune, a fost semnată o declarație politică comună⁹, care stabilește indirect angajamentele părților una față de cealaltă în calea spre consolidarea relațiilor bilaterale, precum și un Memorandum de înțelegere privind acordarea de către UE a asistenței consultative Guvernului Republicii Moldova¹⁰.
- Belgia și Finlanda au aderat la Centrul Comun de Vize (CCV). Se află în plină desfășurare procesul de negociere cu Republica Elenă și Regatul Olandei privind aderarea acestor țări la CCV începând cu ianuarie 2010.

Instituțiile Democratice

Procesul electoral

Evoluții:

- Pe parcursul lunii octombrie, Comisia Electorală Centrală a efectuat o analiză post-electorală a alegerilor parlamentare din 5 aprilie 2009 și a alegerilor anticipate din 29 iulie 2009. Rezultatele analizei au fost prezentate în cadrul unui seminar internațional, cu participarea experților Comisiei de la Veneția¹¹. Concluziile seminarului urmează a fi luate în considerare la elaborarea unui plan de acțiuni pe termen mediu pentru perfecționarea legislației electorale, precum și a activității organelor electorale și a judecătorilor implicați în soluționarea litigiilor electorale.
- Comisia Electorală Centrală a implementat testat un proiect pilot al sistemului informațional-automatizat „Registrul Electronic al Alegătorilor” la alegerile locale din 15 noiembrie 2009 în raionul Ștefan Vodă. Sistemul are drept scop îmbunătățirea mecanismului de formare a listelor electorale și a transparenței procesului electoral.
- Parlamentul a constituit o Comisie parlamentară specială pentru perfecționarea cadrului legislativ electoral¹² în vederea desfășurării pe viitor a unor alegeri libere și corecte.
- Parlamentul a anulat prevederea Codului Electoral care interzice persoanelor ce dețin dubla cetățenie să candideze la funcția de deputat¹³, în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția¹⁴, iar Guvernul a avizat pozitiv inițiativa legislativă de anulare a prevederii Codului Electoral care interzice blocurile electorale¹⁵.

Deficiențe și probleme:

- La constituirea Comisiei parlamentare pentru perfecționarea cadrului legislativ electoral, nu au fost stabilite termene concrete pentru pregătirea proiectului de lege privind modificarea legislației electorale.
- În timpul alegerilor locale din 15 noiembrie 2009 și testării sistemului informațional-automatizat „Registrul Electronic al Alegătorilor”, observatorii au depistat mai multe încălcări în desfășurarea procesului electoral, în special legate de pregătirea insuficientă a procesului electoral și au atenționat asupra unor deficiențe legate de testarea registrului electronic al alegătorilor¹⁶.
- Pe 14 octombrie, Misiunea Internațională de Observare a Alegerilor OSCE/BIDD0 a lansat raportul final privind monitorizarea alegerilor parlamentare anticipate din 29 iulie 2009, în care deși a recunoscut că alegerile au fost bine administrate, au scos în evidență mai multe probleme care ar putea afecta calitatea procesului electoral în viitor: acuratețea listelor electorale, utilizarea resurselor administrative, imposibilitatea cetățenilor din regiunea transnistreană de a participa la votare, pregătirea insuficientă a funcționarilor electorali, atitudinea concesivă Consiliului Coordonator al Audiovizualului privind încălcările de reflectare a campaniei electorale de către unele posturi media afiliate puterii¹⁷.

⁷ În calitate de realizări au fost menționate proiectele în domeniul consolidării capacităților autorităților naționale prin preluarea celor mai bune practici și standarde europene în domeniul migrațional și de azil, dezvoltarea proiectelor privind reîntoarcerea voluntară și reintegrarea lucrătorilor migranți pe piața muncii din Moldova, dezvoltarea pieței muncii locale și consolidării legăturilor cu diaspora moldovenească, precum și în domeniul managementului frontierei și securității documentelor.

⁸ Drept o mare realizare a fost catalogată elaborarea programelor de activitate pentru cele patru platforme tematice de cooperare ale PE pe o perioadă de 2 ani și lansarea unor inițiative-pilot în domeniul gestionării integrate a frontierelor, integrarea regională a piețelor de electricitate, sporirea eficienței energetice și utilizării energiei recuperabile etc.

⁹ Textul integral al declarației poate fi găsit la <http://www.mfa.gov.md/declaratia-comuna-ue-rm/>.

¹⁰ Este vorba de un grup de consilieri de rang înalt în instituțiile-cheie ale Republicii Moldova, care vor ajuta autoritățile în implementarea reformelor democratice și economice necesare pentru apropierea Moldovei de Uniunea Europeană.

¹¹ „Seminarul privind problemele electorale în atenția Comisiei Electorale Centrale din Moldova” a avut loc pe 30 octombrie 2009 și face parte dintr-un proiect comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei „Suport pentru Alegeri Libere și Corecte”, implementat în cooperare cu Comisia de la Veneția și Comisia Electorală Centrală.

¹² HP nr. 39 din 15.10.2009.

¹³ Legea nr. 125 din 23.12.2009.

¹⁴ Opinia comună nr. 484/2008 a Comisiei de la Veneția privind Codul Electoral al Moldovei în redacția din 10 aprilie 2008, din 23.10.2008.

¹⁵ HG nr. 610 din 30.10.2009.

¹⁶ Monitorizarea a fost efectuată de către Asociația Promo-Lex, raportul poate fi accesat la <http://www.promolex.md/upload/publications/ro/>.

¹⁷ Textul integral al raportului poate fi accesat la <http://www.osce.org/odihr/documents.html>.

Drepturile Omului

Evoluții:

- Parlamentul a decis crearea unei Comisii pentru elucidarea cauzelor și consecințelor evenimentelor de după 5 aprilie 2009¹⁸, cu implicarea deputaților din toate fracțiunile parlamentare, a experților naționali și internaționali, inclusiv din partea Uniunii Europene. OSCE și UNDP și-au anunțat disponibilitatea de a contribui la activitatea acestei comisii. Comisia urmează să prezinte Parlamentului în termen de 60 de zile un raport cu privire la rezultatele investigării evenimentelor de după 5 aprilie 2009.
- În perioada septembrie-octombrie, Ministerul Justiției a înregistrat un cult și 3 grupuri religioase, iar în decembrie 2009 a inițiat un dialog cu reprezentanții entităților religioase în vederea perfecționării cadrului normativ și instituțional privind cultele religioase și prevenirii discriminării pe criterii confesionale¹⁹.
- Guvernul a aprobat proiectul de lege pentru modificarea articolului 54 din Codul contravențional al Republicii Moldova nr.218-XVI din 24 octombrie 2008²⁰, care limitează în prezent dreptul la libera manifestare a convingerilor sau a credinței religioase, și l-a prezentat Parlamentului spre examinare.

Deficiențe și probleme:

- Republica Moldova nu a ratificat deocamdată Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, în pofida angajamentului asumat în baza Planului de Acțiuni RM-UE 2005-2008²¹.
- Este tergiversată aprobarea noului Plan Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului, în schimbul vechiului PNADO, expirat în 2008. Un proiect al PNADO a fost propus spre discuții publice în primăvara anului 2009, însă după evenimentele din 7-8 aprilie, proiectul a dispărut de pe pagina web a Ministerului Justiției.
- Lucrările Comisiei pentru elucidarea cauzelor și consecințelor evenimentelor de după 5 aprilie 2009 decurg încet și într-o manieră netransparentă. Termenul final de prezentare a raportului a fost extins cu încă 3 luni²².
- Până în prezent nu a fost făcută publică lista completă a persoanelor deținute în legătură cu evenimentele din 7-8 aprilie 2009. Potrivit unui raport efectuat de Fundația "Soros-Moldova", în urma protestelor din 7-8 aprilie, au fost reținute între 600-700 persoane, dintre care și minori. Dintre acestea 212 au raportat în timpul anchetei că au fost bătute și maltratate de către polițiști²³, ceea ce reprezintă un număr mult mai mare decât cel al plîngerilor depuse la Procuratură.
- Autoritățile nu au întreprins acțiuni ferme pentru împiedicarea desfășurării acțiunii antisemite și de instigare la ură etnică și religioasă din 13 decembrie din Chișinău²⁴.
- Până în prezent nu a fost examinat de către Guvern proiectul Legii privind prevenirea și combaterea discriminării²⁵.
- Potrivit statisticii „liniei verzi” a Centrului pentru Drepturile Omului pentru luna noiembrie, majoritatea sesizărilor se referă la încălcarea dreptului muncii. Au fost reclamate și încălcări ale dreptului la asistență și protecție socială, dreptului la ocrotirea sănătății, la educație, dreptului la un proces echitabil. În patru cazuri au fost sesizate aplicarea torturii și altor tratamente degradante în instituțiile de detenție²⁶.
- Persoanele ce împărtășesc religia musulmană, precum și alte practici religioase continuă să întâmpine dificultăți la înregistrarea oficială a acestor culte.
- Ordonanța de protecție nu este aplicată de către instanțele de judecată în cazurile de violență în familie, potrivit experților Misiunii OSCE în Moldova. Acest lucru face ca Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie să fie inefectivă²⁷.
- În perioada octombrie-decembrie 2009, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat hotărârile pe marginea cauzelor: Deservire SRL c. Moldovei, Petru Roșca c. Moldovei, Godorozea c. Moldovei, Business și Investiții pentru Toți c. Moldovei, Valeriu și Nicolae Roșca c. Moldovei, Matei și Tutunaru c. Moldovei, Flux c. Moldovei (nr. 7), Ipteh SA și alții c. Moldovei, Leva c. Moldovei, Gavrilovici c. Moldovei, Fedotov c. Moldovei²⁸. Curtea a constatat violarea dreptului de a nu fi supus torturii (3 cazuri), dreptului la libertatea exprimării, dreptului la libertate și siguranță, dreptului la protecția proprietății, dreptului la un proces echitabil și la un recurs efectiv. Suma totală a despăgubirilor în aceste cauze este de 41,768.25 euro.
- În concluziile sale privind situația drepturilor omului în Republica Moldova, expuse în octombrie 2009²⁹, Comitetul ONU pentru Drepturile Omului a constatat lipsa unui progres semnificativ privind implementarea mai multor recomandări anterioare ale Comitetului, în particular a celor legate de îmbunătățirea condițiilor în locurile de detenție, traficul de persoane, durata detenției înainte de proces, independența justiției,

¹⁸ HP nr. 43 din 20.10.2009.

¹⁹ Pe 1 decembrie, Ministerul Justiției a organizat o masă rotundă „Înregistrarea entităților religioase”. În cadrul discuțiilor, ministrul justiției, Alexandru Tănase anunțat că Ministerul Justiției a început procesul de deblocare a dosarelor mai vechi care au fost depuse la minister de către reprezentanții cultelor.

²⁰ HG nr. 885 din 28.12.2009.

²¹ Un Apel deschis către Parlamentul RM în vederea ratificării Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale a fost făcut de Amnesty International Moldova în luna octombrie 2009, www.amnesty.md.

²² HP nr. 115 din 18.12.2009.

²³ Raportul „Sub acoperirea impunității. Raport despre reacția autorităților moldovenești la violențele poliției în timpul protestelor post-electorale din aprilie 2009”, <http://www.soros.md/docs/>.

²⁴ Comisariatul de Poliție al mun. Chișinău a deschis o anchetă în cazul preotului Anatolie Cibric, organizatorul acțiunii antisemite.

²⁵ Proiectul legii împreună cu recomandările societății civile și organizațiilor internaționale a fost înaintat Ministerului Justiției în 2007.

²⁶ CpDOM, www.ombudsman.md.

²⁷ Declarație susținută de Angelina Zaporozjan-Pîrgari în cadrul Conferinței naționale „Drepturile și libertățile fundamentale ale omului – valori supreme”, organizată de Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova la 9 decembrie 2009.

²⁸ www.echr.coe.int.

²⁹ Concluziile au fost prezentate la cea de-a 97-a sesiune a Comitetului din 12-30 octombrie 2009, Geneva. Raportul poate fi accesat la <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/hrcs97.htm>.

exercitarea dreptului la libertatea religioasă, participarea femeilor în organele de decizie, utilizarea avortului în locul metodelor de contracepție, discriminarea persoanelor de etnie romă.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Evoluții:

- Noua conducere a Ministerului Afacerilor Interne și-a propus să pedepsească colaboratorii de poliție care vor fi găsiți vinovați în aplicarea tratamentelor inumane și degradante și anunțat despre lansarea unui proces amplu de reformare a sistemului polițienesc.
- A fost dispusă începerea urmăririi penale asupra unui colaborator de poliție din raionul Cahul pentru abuz în serviciu și neglijarea cazului de maltratare a unui deținut din penitenciarul nr.5 din Cahul³⁰.
- A fost lansat dialogul între MAI, procuratură, instanțele de judecată și societatea civilă în vederea elaborării unui Plan Național de Prevenire a Torturii în Republica Moldova³¹.
- Până la sfârșitul lunii decembrie, la Procuratura Generală au fost depuse 106 plângeri legate de rele tratamente și aplicarea torturii în urma evenimentelor din 7-8 aprilie. În baza acestor plângeri au fost inițiate 43 de cauze penale, în judecată fiind trimise 6 dosare în privința a 11 colaboratori de poliție³².
- Procuratura Generală a lansat „telefonul de încredere” pentru semnalarea de către cetățeni a cazurilor de tortură, tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante, precum și a altor cazuri de lezare a drepturilor de către funcționari publici, angajați ai organelor de drept. „Telefonul de încredere” a fost lansat în toate raioanele țării.
- A demarat proiectul Twinning „Susținerea reformării Sistemului Instituțiilor Penitenciare și a reformei Renale în Republica Moldova” care urmărește îmbunătățirea sistemului național de probațiune³³.
- Au fost efectuate măsuri de prevenire a gripei pandemice A(H1N1) în instituțiile penitenciare.

Deficiențe și probleme:

- Procuratura Generală este acuzată de tergiversarea încriminării polițiștilor vinovați de maltratarea persoanelor deținute în urma evenimentelor din 7-8 aprilie 2009³⁴.
- Izolatoarele de detenție provizorie (IDP) nu au fost transferate din jurisdicția MAI în cea a MJ (Cap. 7 al PNADO; obiectivul (4) al PAUERM);
- Un raport al Amnesty International Moldova conchide că climatul de impunitate față de polițiștii vinovați de maltratarea deținuților persistă, în pofida eforturilor declarate ale autorităților. Au fost deschise puține dosare împotriva polițiștilor care au comis abuzuri în timpul evenimentelor din aprilie 2009. Totodată, multe dintre victimele maltratării nu au depus plângere fie din considerentul fricii față de poliție, fie din lipsa încrederii că plîngerile lor vor fi luate în considerare³⁵.
- Comitetul pentru Prevenirea Torturii (CPT) al Consiliului Europei a constatat menținerea fenomenului de violență în custodia poliției în Moldova și a înaintat autorităților mai multe recomandări privind reducerea acestui fenomen³⁶. Printre recomandări s-a numărat și elaborarea unui Plan de Acțiuni Național contra Torturii.
- Comisiile de monitorizare a drepturilor omului în detenție, prevăzute a fi create până în luna iulie 2009 de către fostul MAPL nu au mai fost constituite³⁷. După desființarea MAPL, nici Ministerul Justiției, și nici Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale nu și-a asumat responsabilitatea realizării acestei prevederi din Agenda de Integritate 2009.
- Programul MJ pentru implementarea Programului de activitate al Guvernului RM „Integrarea Europeană: Libertate, democrație, bunăstare 2009-2010” pentru noiembrie-decembrie 2009 și 2010 nu conține nici-o măsură care să urmărească îmbunătățirea condițiilor de detenție și organizare a procesului de resocializare a condamnaților³⁸.

Drepturile copilului

Evoluții:

- A fost lansată Campania națională de sensibilizare a populației „Familia sănătoasă este familia fără violență”³⁹.
- Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei și-a asumat angajamentul să întreprindă în următorii 2 ani 12 măsuri care să dezvolte planurile naționale de reformare a sistemelor de protecție a copilului, cu scopul prevenirii separării copiilor de părinți⁴⁰.

³⁰ Investigarea cazului a fost inițiată la solicitarea Avocaților Parlamentari.

³¹ Dialogul a fost inițiat în cadrul mesei rotunde „Remedii penale pentru acțiuni de tortură și alte tratamente și pedepse inumane și degradante” de pe 29 octombrie 2009, în cadrul proiectului „Prevenirea torturii”, finanțat de UE și co-finanțat de PNUD Moldova.

³² Potrivit Serviciului de Presă al Procuraturii Generale, www.procuratura.md.

³³ Proiect finanțat de Olanda și Germania.

³⁴ „Tainele Registrului brigăzii „Fulger” și „martorul” Papuc”, de Pavel Păduraru, ziarul Timpul, 11.12.2009.

³⁵ Amnesty International Moldova, „Tortura și maltratarea aplicate de poliție: este încă „ceva normal” în Moldova”, noiembrie 2009, www.amnesty.md.

³⁶ Raportul către Guvernul Republicii Moldova privind vizita Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Tratamentelor sau Pedepselor Degradante (CPT) din 27-31 iulie 2009, publicat pe 14 decembrie 2009, <http://www.cpt.coe.int/documents/mda/2009-37-inf-eng.pdf>.

³⁷ Potrivit Agendei de Integritate Europeană. Priorități pentru anul 2009, www.integrare.gov.md.

³⁸ <http://www.justice.gov.md/ro/strateg/>

³⁹ Campania este realizată de UNFPA, Fondul ONU pentru Populație și Centrul Internațional pentru protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”.

⁴⁰ Angajamentul a fost asumat la finele Conferinței regionale „Reforma Sistemului de Îngrijire a Copilului”, 24-26 noiembrie 2009, Chișinău.

- A apărut ghidul „Audierea legală a copiilor, victime/martori ai abuzului și neglijării” adresată specialiștilor care asistă copii abuzați în cadrul interviurilor legale (anchetatori, procurori, judecători, psihologi, pedagogi, inspecitori în protecția copilului)⁴¹.

Deficiențe și probleme

- În învățământul primar și secundar general în anul de studii 2009/2010 au fost cuprinși cu 4,7% mai puțini copii (413,7 mii elevi comparativ cu 434,1 mii elevi) decât în anul de studii precedent⁴².
- Lipsește statistica oficială privind numărul total de abuzuri contra copiilor.
- Un chestionar privind percepția copiilor asupra respectării propriilor drepturi, a arătat că cele mai încălcate drepturi sînt: dreptul la timpul liber, dreptul la opinie, dreptul la educație, dreptul la familie și dreptul la protecție împotriva violenței⁴³.

Îndeplinirea Recomandărilor Consiliului Europei / Executarea deciziilor CEDO

Evoluții:

- Au fost implementate unele dintre recomandările rezoluției 1666 (2009) a Consiliului Europei, în particular cele cu referire la modificarea Codului Electoral (reducerea pragului electoral, suspendarea interdicției pentru persoanele cu dublă cetățenie de a exercita funcții publice) și constituirea Comisiei pentru investigarea evenimentelor de după 7 aprilie.

Deficiențe și probleme:

- Din 217 de cereri comunicate de către CEDO Guvernului Moldovei în anul 2009, 40% se referă la neexecutarea hotărîrilor judecătorești.
- Pînă în prezent nu există un Plan de Acțiuni privind implementarea recomandărilor Adunării Parlamentare a Consiliului Europei conținute în Rezoluțiile 1666 (2009) și 1572 (2007)⁴⁴.

Cooperarea cu societatea civilă

Evoluții:

- Guvernul a relansat inițiativa Consiliului Național pentru Participare în scopul consultării societății civile, mediului de afaceri și cel academic în procesul de elaborare, implementare, monitorizare a documentelor de planificare strategică a țării⁴⁵.
- Dialogul unor ministere cu societatea civilă s-a intensificat: reprezentanții ONG au fost aleși în componența colegiilor ministerelor (Ministerul Finanțelor,), au fost organizate mai multe mese rotunde pe subiecte de politici publice cu participarea reprezentanților societății civile (Ministerul Economiei,) etc.

Deficiențe și probleme:

- Persistă fenomenul de elaborare și promovare a multor decizii în condiții netransparente și fără participarea publică⁴⁶.
- Reprezentanții societății civile constată că societatea civilă participă sporadic la lucrările Comisiei pentru elucidarea evenimentelor din aprilie și este puțin implicată în activitatea Comisiei⁴⁷.

Libertatea mass media și accesul la informație

Evoluții:

- A început desecretizarea hotărîrilor de guvern adoptate pînă în 2009.
- Consiliul Coordonator al Audiovizualului a prelungit și a acordat noi licențe de emisie mai multor posturi TV și radio, inclusiv postului de radio „Vocea Basarabiei”, care mai mulți ani la rînd era refuzat în solicitarea de extindere a rețelei de emisie.
- A fost prelungită de licența de emisie pentru postul Pro TV Chișinău de către CCA după un proces de judecată.
- Consiliul Coordonator al Audiovizualului a luat atitudine față nerespectarea echidistanței și a pluralismului de opinie în prezentarea știrilor la postul de televiziune „NIT”⁴⁸.
- A fost constituit Consiliul de Presă din Republica Moldova, drept mecanism de autoreglare a mass-mediei⁴⁹.

⁴¹ Ghidul a fost publicat de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii în decembrie 2009, www.cnpac.org.md.

⁴² Biroul Național de Statistică, „Activitatea instituțiilor de învățământ primar și secundar general la începutul anului de studii 2009/2010”, www.statistica.md.

⁴³ Chestionarul a fost elaborat cu susținerea Centrului de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, fiind intervievați 1215 de copii cu vârste cuprinse între 9 și 18 ani.

⁴⁴ Elaborarea unui Plan de Acțiuni este recomandată de PACE în Rezoluția 1666 (2009), par.10.6, <http://assembly.coe.int/>.

⁴⁵ În urma concursului de selectare a membrilor Consiliului Național pentru Participare, din componența Consiliului fac parte 30 de reprezentanți ai societății civile.

⁴⁶ Proiectele de legi și hotărîrile de Guvern se adoptă în proceduri urgente, nu sînt plasate pentru discuții publice.

⁴⁷ Poziție a ONG-urilor prezentată într-o scrisoare la 30.11.2009, <http://www.credo.md>.

⁴⁸ http://cca.md/sites/default/files/decizii_cca_2009.pdf.

⁴⁹ www.consiliuldepresa.md.

- Au fost adoptate modificări la Codul Audiovizualului legate de procedura de numire a membrilor CCA și a Consiliului de Observatori (CO), precum și procedura de vot în cadrul CCA și CO. Amendamentele urmăreau deblocarea activității CO⁵⁰.
- Majoritatea ministerelor au creat pe paginile sale web rubrici despre transparența procesului decizional, rubrici interactive și chiar bloguri.

Deficiențe și probleme:

- Republica Moldova a degradat la capitolul libertatea presei, potrivit Clasamentului mondial al libertății presei realizat de organizația „Reporteri fără Frontiere” în 175 de state⁵¹.
- Legea privind accesul la informație este în continuare încălcată de funcționari, iar procesul achizițiilor publice are un caracter mai mult opac decât transparent, se concluzionează într-un raport de monitorizare a transparenței achizițiilor publice de Centrul “Acces-info”⁵².
- Au avut loc cazuri de intimidare a jurnaliștilor de investigație⁵³.
- Deși majoritatea ministerelor și-au renovat paginile web, informația postată pe paginile anterioare a devenit inaccesibilă.
- Pe pagina Guvernului nu sînt accesibile proiectele de legi (notele informative), discutate în ședințele de Guvern.

---

⁵⁰ Legea nr. 42 din 20.10.2009.

⁵¹ În 2009 Moldova s-a plasat pe locul 114 comparativ cu locul 98 din 2008, <http://www.rsf.org/en-classement1003-2009.html>.

⁵² Centrul Acces-info, http://www.acces-info.org.md/upload/akizitsii_ultima.pdf.

⁵³ Pe parcursul lunii decembrie, jurnaliștii „Ziarului de Gardă” au fost intimidați în timpul unei investigații despre corupția la întreprinderea Cale Ferată din Moldova.

2. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

Evoluții:

Reforma Administrației Publice Centrale (APC):

- Structura APC este modificată, urmare a modificării Legii cu privire la Guvern (Legea nr.21-XVIII din 18.09.2009) și investirii noului Guvern;
- Se întreprind acțiuni întru implementarea Strategiei de reformă a APC, a prevederilor Legii nr.158-XVI din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public⁵⁴;
- Sînt realizate reorganizări și transferări ale competențelor unor autorități ale APC (HG nr.597 din 21.10.2009);
- Se realizează activități de instruire, este aprobată comanda de stat pentru anul 2010 referitor la perfecționarea profesională a personalului din administrația publică (HG nr.892/28.12.2009);
- Deși cu anumită întârziere, sînt aprobate structurile și regulamentele autorităților centrale (ministere, agenții, servicii);
- Memorandumul încheiat cu FMI prevede reducerea cheltuielilor pentru sectorul public și introducerea unui sistem nou de salarizare pe baza de merite și performanțe pentru angajații sectorului public, optimizarea numărului de angajați în sectorul public;
- Sînt aprobate actele necesare funcționării oficiilor teritoriale ale Cancelariei de Stat (HG 845/18.12.2009);

Tehnologii informaționale (TI):

- Crește numărul abonaților la Internet⁵⁵;
- Este elaborată Strategia de dezvoltare a comunicațiilor poștale pe anii 2010-2013;
- Sectorul TI este în continuare apreciat ca dinamic, cu capacități de dezvoltare mai rapidă;
- Sînt elaborate și lansate noi servicii publice on-line.

Deficiențe și probleme:

Reforma APC și APL:

- Reforma APC este implementată cu întârziere, reorganizările și schimbările generate de schimbările politice au generat suspendarea implementării la mai multe capitole⁵⁶;
- Nu este elaborat și pus în aplicare un nou plan de implementare a reformei APC;
- Nu este aprobat un nou sistem de remunerare a funcționarilor publici, criza economică împiedică majorarea remunerării și a stimulentele;
- Planul de acțiuni pentru implementarea Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public (HG nr.133/10.02.2009) este implementat cu deficiențe și întârzieri considerabile;
- Au continuat să fie atestate cazuri de alocare a resurselor bugetare pentru domenii de prioritate și eficiență redusă⁵⁷;
- Reorganizările în structura și competențele APC au determinat cheltuieli financiare considerabile din sursele alocate pentru implementarea Strategiei de reformă a APC, de circa 12 milioane lei (HG 895/29.12.2009);
- Lipsesc reglementări actualizate privind ținerea lucrărilor de secretariat în autoritățile publice, regulamentul elaborat în 2007 nu este pus în aplicare;
- Memorandumul încheiat cu FMI prevede amînarea majorărilor la salariile funcționarilor publici, înghețarea angajării în sectorul public, reducerea unor funcții vacante, ceea ce semnifică și o conservare a situației în domeniu, menține o anumită neîncredere a funcționarilor în perspectivele creșterii nivelului palpabil de apreciere.

Tehnologii informaționale (TI):

- Mai multe acțiuni din domeniul „e-guvernare” nu sînt implementate;
- Reformarea și resubordonarea structurilor coordonate de ministerul de ramură a împiedicat derularea unor acțiuni planificate în domeniul TI⁵⁸;
- Accesul la Internet, la servicii on-line calitative rămîne redus, mai ales în localitățile rurale.

Depolitizarea administrației publice

Deficiențe și probleme:

- Prin Legea 41/20.10.2009 funcțiile de viceministri au fost readuse în categoria celor politice, fără stabilitate, cu posibilitate de schimbare și influență de fiecare dată cînd se schimbă miniștrii, Guvernul;

⁵⁴ Este adoptată HG nr 822 din 14.12.2009 modul de întocmire a angajamentului scris al funcționarului public privind activitatea în serviciul public după absolvirea formelor de dezvoltare profesională, a fost elaborat proiectul Regulamentului cu privire la evaluarea performanțelor profesionale ale funcționarilor publici; Sînt elaborate recomandări metodice privind „Ocuparea funcției publice vacante prin concurs” ș.a.

⁵⁵ Conform datelor ANRCETI, în 9 luni ale anului 2009 numărul abonaților la serviciile de acces la Internet în bandă largă la puncte fixe a crescut cu 43,5% și a ajuns la 165,2 mii, iar numărul clienților ce utilizează Internetul mobil de bandă largă a atins cifra de 62 mii.

⁵⁶ Nu au fost aprobate regulamentul cu privire la evaluarea performanțelor profesionale ale funcționarilor publici; regulamentul privind ocuparea funcției publice vacante prin concurs, registrul unic al funcțiilor publice.

⁵⁷ HG nr.899/29.12.2009; nr. 895 din 29.12.2009; nr. 821 din 14.12.2009.

⁵⁸ Resubordonarea Serviciului Stare Civilă, a Camerei Înregistrării de Stat (conform HG nr. 597/21.10.2009).

- În autoritățile centrale nu există funcții de rang înalt care să asigure drept criteriile de activitate continuitatea și menținerea/protecția profesionalismului funcționarilor;
- Reorganizarea Cancelariei de Stat a determinat reorganizări pe verticală, pînă la nivelul reprezentării în teritoriu, ocuparea funcțiilor de conducători a fost târăgănată, avînd la bază criteriile de partajare politică;

Stabilitatea politicii de guvernare

Evoluții:

- Nu au fost atestate disfuncții în activitatea autorităților publice, datoriile și plățile bugetare/sociale au fost onorate în termen;
- Este aprobat Programul de stabilizare și relansare economică a Republicii Moldova pe anii 2009-2011 (HG nr.790/01.12.2009);
- Politicile și reformele se implementează prin consultarea partenerilor sociali;
- Sînt restabilite relațiile cu donatorii internaționali, au fost negociate și semnate acorduri de finanțare externă considerabilă;
- Sînt abrogate restricțiile la cetățenie multiplă, se implementează anumite promisiuni electorale, au loc acțiuni de demonopolizare a unor segmente economice;
- Activitatea Guvernului a început să se desfășoare conform unor planuri prealabile (HG nr.598 din 22.10.2009);
- Este aprobat Planul Național de armonizare a legislației pentru anul 2010 (HG nr. 842 din 18.12.2009).

Deficiențe și probleme:

- Criza economică continuă să producă efecte nocive, deficitul bugetar este considerabil, au loc majorări de tarife și prețuri la anumite categorii de produse/servicii;
- Sînt suspendate majorări salariale anterior prevăzute în legislație pentru sectorul bugetar (Legea nr.83/03.12.2009);
- Cumularea funcțiilor de deputat și miniștri de către 9 membri ai Guvernului denotă anumite interese politice de moment și nesiguranță în activitatea de perspectivă, a generat critici referitoare la constituționalitatea acestei situații.

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

Evoluții:

- Este stabilit mecanismul de audiență a cetățenilor (HG nr.689/13.11.2009);
- Sînt elaborate și consultate cu opinia publică proiecte de acte menite să asigure implementarea Legii privind transparența în procesul decizional;
- S-a îmbunătățit calificativul Republicii Moldova în Indicele Perceperii Corupției⁵⁹;
- Au fost realizate acțiuni stabilite în Planul pentru implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției pentru perioada 2007-2009;
- Procuratura a inițiat verificări despre abuzuri comise de exponenți ai Guvernului⁶⁰, este activizată activitate preventivă anticorupție;
- Sînt intentate multiple dosare pe infracțiuni de corupție și conexe⁶¹.

Deficiențe și probleme:

- Întîrzie implementarea Legii privind transparența în procesul decizional, a Legii cu privire la conflictul de interese, Legii cu privire la prevenirea și combaterea corupției;
- Nu este aprobat un nou plan de implementare a Strategiei naționale anticorupție, nu este elaborată o nouă strategie în domeniu; Evaluarea riscului de corupție autoritățile APC și elaborarea planurilor de integritate instituțională întîrzie considerabil; Nu este creată Comisia principală de etică; Comisiile de disciplină și etică în cadrul autorităților APC nu au fost create;
- Pedepsele aplicate pentru fapte de corupție sînt blînde⁶²;
- Se păstrează deficiențele la capitolul declarării și controlului averilor și veniturilor, afara de judecători, alte declarații nu sînt disponibile public (on-line), legislația în domeniu nu este perfecționată;
- Expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative se implementează fragmentar, în Parlament continuă să fie înregistrate proiecte afectate de riscuri de coruptibilitate⁶³.

⁵⁹ IPC 2009, întocmit de Transparency International, www.transparency.org.

⁶⁰ Verificarea activității fostei conduceri a Ministerului Dezvoltării Informaționale; verificarea legalității administrării patrimoniului public și a privatizărilor din perioada 2001-2009.

⁶¹ În 2009, CCCEC a investigat 242 de acte de corupție și conexe.

⁶² A se vedea Raportul național anticorupție, <http://www.cccec.md/strategy>.

⁶³ A se vedea rapoartele de expertiză efectuate de societatea civilă: www.capc.md, www.transparency.md.

3. CONFLICTUL TRANSNISTREAN

Moldova a reiterat necesitatea demilitarizării și democratizării regiunii transnistrene

În cadrul celei de 64-a sesiune a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, în timpul discuțiilor de politica generală, reprezentatul Republicii Moldova, Alexandru Cujba, a menționat că Moldova va pleda pentru retragerea de pe teritoriul sau a trupelor străine și înlocuirea actualei operațiuni de pacificare cu forțe internaționale cu mandat respectiv. Reprezentatul Moldovei a mai menționat că noua Alianță pentru Integrare Europeană (AIE) de guvernământ va depune eforturi pentru identificarea unei soluții a problemei transnistrene în formatul "5+2" și va pleda pentru extinderea rolului SUA și al Uniunii Europene în acest proces. Moldova va rămâne fidelă principiului reglementării pașnice a conflictelor și pornește de la necesitatea demilitarizării și democratizării regiunii transnistrene. În acest context, autoritățile moldovene au precizat că în prezent operațiunea de pacificare din regiunea transnistreană este asigurată de forțe mixte, din componența cărora fac parte 453 de reprezentanți ai armatei moldovenești, 335 de militari ruși, 490 de militari transnistreni, precum și 10 observatori militari din partea Ucrainei.

Reluarea consultărilor în format "5+2"

La 6 noiembrie 2009, la Viena, a avut loc o reuniune în format "5+2" privind reglementarea transnistreană. Delegația moldovenească a fost reprezentată de viceprim-ministrul Reintegrării, Victor Osipov, și de colaboratorul acestuia, Ion Stăvilă; Transnistria – de șeful diplomației de la Tiraspol, Vladimir Yastrebceak; Rusia – de ambasadorul cu misiuni speciale al MAE rus, Valerii Nesterușkin; Ucraina – de reprezentantul permanent al Președintelui ucrainean în reglementarea transnistreană, Yuri Krîjanovski, SUA – de înaltul oficial al Departamentului de Stat, Dan Rastel; UE – de Reprezentantul Special, Kalman Mizsei; OSCE – de Șeful misiunii din Moldova – Philip Remler. Scopul întâlnirii a fost de a încerca deblocarea negocierilor și desfășurarea lor în format "5+2".

Potrivit lui Victor Osipov, o eventuală reluare a negocierilor este precedată de un dialog referitor la "dezvoltarea cooperării sociale a părților în domeniul infrastructurii, ocrotirii mediului, medicinei și comerțului". Pînă atunci, sarcina principală a Chișinăului "este să soluționeze pe cît posibil complexitatea problemelor cu care se confruntă populația din stînga Nistrului". De asemenea, Osipov a menționat că "Moldova va examina propunerea Tiraspolului, susținută de Moscova, privind introducerea regimului permanent de întrevederi între reprezentanții Moldovei și Transnistriei în formatul 1+1".

Reprezentantul Transnistriei la dialog, Vladimir Yastrebceak, a ținut să menționeze că așteptările Chișinăului în privința reluării rapide a negocierilor sînt neîntemeiate. Potrivit lui, abordarea problemei reluării negocierilor ar trebuie să aibă loc:

- prin prisma Declarației de la Barviha din 18 martie 2009, care menționează desfășurarea dialogului în regim "2+1" (Chișinău+Tiraspol+Moscova) și confirmarea faptului că Chișinăul nu va mai insista asupra retragerii prezenței militare ruse din Transnistria;
- eliminarea de către Chișinău a barierelor pentru exportul transnistrean, adică a obligativității perfectării documentelor vamale de către autoritățile moldovene.
- Republica Moldova trebuie să semneze acordul de prietenie și colaborare cu Transnistria, așa cum are loc între două state suverane și independente.

NATO despre procesul de negocieri și trupele de menținere a păcii

În cadrul unei conferințe video organizată de Centrul de Informare și Documentare NATO, în parteneriat cu Ambasada Lituaniei în Republica Moldova, asistentul adjunctului Secretarului General NATO, Ambasadorul Robert Simmons, a menționat că NATO susține formatul de negocieri „5+2” pentru reglementarea diferendului transnistrean, considerîndu-l singurul format viabil pentru atingerea scopului în vederea reglementării definitive. În același timp, Robert Simmons a subliniat că NATO susține un format de negocieri cît mai larg sub egida OSCE, iar o eventuală modificare a formatului „5+2” și trecerea la negocieri bilaterale Moldova-Rusia ar fi un act contra-productiv. Abordînd problema forțelor de menținere a păcii, Ambasadorul Simmons a subliniat că nu este necesară o înlocuire a celor existente ale Federației Ruse, ci retragerea lor de pe teritoriul Republicii Moldova, întrucît acestea, de fapt, nu sînt trupe de menținere a păcii.

Moldova a asigurat activitatea comercială a întreprinderilor transnistrene

Camera Înregistrării de Stat a Republicii Moldova a făcut un bilanț a activității în perioada ianuarie-octombrie 2009 la capitolul înregistrării întreprinderilor transnistrene. Astfel, potrivit unui comunicat al aparatului viceprim-ministrului Republicii Moldova pentru Reintegrarea tarii, Camera Înregistrării de Stat a luat la evidență 86 de agenți economici din regiunea transnistreană, inclusiv provizoriu – 64, și la evidență permanentă – 22. Per ansamblu, cîte 1 noiembrie 2009 au fost înregistrați 594 de agenți economici transnistreni, dintre care: 402 – provizoriu și 192 – permanent. Camera de Comerț și Industrie a Moldovei a eliberat în perioada de referință 595 de certificate nepreferențiale de origine a mărfurilor pentru export pentru 33 de agenți economici din regiunea transnistreană. În aceeași ordine de idei, la 52 de agenți economici din Transnistria li s-a eliberat de către Serviciul Vamal al republicii

Moldova 2206 certificate nepreferențiale de origine a mărfurilor pentru export în țările CSI, în UE și în Europa Centrală și

de Est. Pentru 33 de agenți economici transnistreni au fost eliberate 1734 de certificate de origine a mărfurilor pentru exportul în țările UE, în baza Preferințelor Comerciale Autonome. Astfel, în perioada de referință, volumul mărfurilor exportate și importate de întreprinderile transnistrene, conform documentelor vamale moldovenești, a constituit \$370 milioane, inclusiv exportul - \$301,7 milioane și importul - \$68,3 milioane.

Suportul financiar din partea Rusiei pentru Transnistria

La începutul lunii noiembrie Federația Rusă a oferit Transnistriei o nouă tranșă în valoare de \$2,3 milioane pentru suplimentarea Fondului de Pensie. Ajutorul Rusiei suplimentează pensia media din regiunea transnistreană cu aproximativ \$15. Acest suport a fost negociat de Sovietul Suprem al Transnistriei și este privit ca o manifestare de neîncredere față de administrația lui Smirnov care anterior a făcut abuz de susținerea financiară a Rusiei. Potrivit datelor statistice aproximativ 1/3 din populația Transnistriei este alcătuită din pensionari a căror pensie media este de aproximativ \$60. Ajutorul financiar al Rusiei este indispensabil pentru supraviețuirea Transnistriei, producția industrială a căreia a scăzut în 2009 cu aproximativ 40% față de anul 2008, constituind cele 10 luni ale anului curent aproximativ \$570 milioane.

Conflictul constituțional din Transnistria

La 18 noiembrie 2009 au avut loc dezbateri în Sovietul Suprem al Transnistriei, care au culminat cu respingerea propunerii administrației lui Igor Smirnov de a organiza la 24 ianuarie 2010 un referendum privind adoptarea unui proiect nou de constituție. Cu această ocazie, serviciul de al administrației lui Smirnov a dat publicității o declarație în care se menționează că:

- în aprilie 2009 un grup de deputați transnistreni au lansat inițiativa de modificare a constituției astfel încât să aibă loc trecere de la regimul prezidențial la cel parlamentar, însă pentru realizare sarcinilor ce pornesc de la rezultatele referendumului din septembrie 2006 privind asigurarea independenței Transnistriei și alipirea ulterioară a acesteia la Rusia, e necesară consolidarea regimului prezidențial;
- pe lângă administrația prezidențială a fost constituită o comisie specială cu participarea reprezentanților diferitelor ramuri ale puterii centrale și locale, care a activat în perioada 7 mai – 16 octombrie, care a avut drept scop compilarea unei variante de constituție (de alternativă modificărilor propuse de Sovietul suprem);
- reprezentanții Sovietului suprem au ignorat participarea la jumătate de ședințe comisiei speciale, care a acumulat peste 80 de propuneri de amendare a proiectului administrației prezidențiale;
- la 26 octombrie Sovietul suprem i-a fost înaintat un proiect de lege pentru desfășurarea unui referendum în vederea adoptării proiectului constituției prezidențiale,
- proiectul a fost examinat de Sovietul suprem la 18 noiembrie de o manieră emoțională și denigratoare la adresa administrației și autorilor documentului, demonstrând o atitudine preconcepută și neconstructivă față de o chestiune atât de importantă;
- organizațiile obștești și un șir de partide politice au decis încă la 16 noiembrie să nu participe la dezbaterile din Sovietul suprem, despre care se știa că vor degrada într-un show politic. În acest context, exprimând mulțumiri susținătorilor, administrația prezidențială a decis să insiste că Transnistria are nevoie de o constituție nouă, cu un sistem echilibrat de "checks and balances" (control și echilibru), care ar asigura o armonizare maximală cu prevederile Constituției Federației Ruse.

Declarația menționată a avut menirea să accentueze că în eventualitatea refuzului Sovietul suprem de a adopta proiectul administrației lui Smirnov, va fi inițiată procedura colectării a 15 mii de semnături în vederea organizării referendumului. Acuzând majoritatea parlamentară a partidului "Obnovlenie" de "uzurpare a puterii legislative" din regiunea transnistreană, Smirnov a dispus crearea unei comisii de conciliere în privința definitivării proiectului constituției. La rândul lui, unul din "părinții fondatori" ai regimului separatist de la Tiraspol, fostul președinte al Sovietului suprem și partener al lui Igor Smirnov, Grigorii Maracuță, l-a acuzat pe Smirnov de "uzurpare a puterii". Smirnov și-a reiterat argumentele, invocând pericolul la adresa statalității transnistrene ca urmare a "monopolizării luării deciziilor de către legislativ, în care poate accede orice partid (aluzie la faptul că "Obnovlenie" ar fi finanțat de "prieteni" republicii" din afară)". Din aceste considerente, potrivit lui Smirnov, doar un legislativ bicameral, așa cum prevede proiectul constituției prezidențiale, ar putea reduce pericolul "dictaturii puterii legislative". În plus, Smirnov a făcut referințe la finanțarea din exterior a forțelor politice transnistrene, potrivit cărora de peste hotare, inclusiv din Republica Moldova, ar fi fost alocate peste două milioane de Euro pentru consolidarea partidelor transnistrene. În același timp, el a negat că suportul financiar direct din partea Rusiei pentru Fondul de pensii al Transnistriei s-ar datora "colaborării" dintre partidul "Obnovlenie" a ex-speaker-ului Evghenii Șevciuc și partidul de guvernământ din Rusia "Edinnaya Rossia".

Problemele locuitorilor din Zona de securitate

La 27 noiembrie 2009, la Bender a avut loc o întâlnire a reprezentanților politici din partea Chișinăului și Tiraspolului în procesul de reglementare a conflictului transnistrean. În cadrul întâlnirii a fost examinat șirul de probleme cu care se confruntă populația de pe ambele maluri ale Nistrului, în special cea care locuiește în Zona de securitate:

- obstacolele existente în calea liberei circulații a persoanelor, bunurilor și mijloacelor de transport;
- accesul la terenurile agricole aflate dincolo de șoseaua Rîbnița-Tiraspol;
- efectuarea operațiunilor de export-import de către agenții economici din regiunea transnistreană etc.

S-a convenit ca dialogul referitor la aceste probleme să continue în grupurile de lucru sectoriale pentru promovarea măsurilor de consolidare a încrederii între cele două maluri ale Nistrului.

Incident în Zona de securitate

La 26 noiembrie 2009 partea rusa în Comisia Unificată de Control (CUC) a solicitat suplimentarea contingentului de pacificatori ruși în Zona de Securitate ca răspuns la cererea delegației moldovene în CUC de a fortifica Comandamentul militar mixt pentru a interveni cât mai prompt în cazurile de reținere a pacificatorilor. Delegația moldovenească a decis să respingă contrapropunerea părții ruse, întrucât aceasta contravenea acordului din 1998 cu privire la formatul trupelor de pacificatori. Solicitarea delegației moldovene a fost motivată de faptul că vameșii transnistreni l-au reținut la 30 octombrie 2009, timp de 5 ore, pe comandantul unității de pacificatori din partea Republicii Moldova, Aurel Fondos, sub pretextul că în mașina acestuia au fost depistați doi saci de cartofi. Este de remarcat că Regulamentul de funcționare a unităților de pacificatori specifică expres că comandanții trupelor de pacificatori nu pot fi opriți sau reținuți. În același timp, vameșii transnistreni nu au putut depista aproximativ 200 de cazuri de contrabandă pe care poliția moldovenească le-a identificat a fi de proveniență transnistreană.

Consiliul de Miniștri al OSCE din 1-2 decembrie 2009

Delegația oficială a Republicii Moldova la cel de-al XVII-lea Consiliu de Miniștri al OSCE din 1-2 decembrie 2009, de la Atena, a fost condusă de Iurie Leancă, viceprim-ministru, ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene. Ministrul Leancă a ținut un discurs în cadrul Sesiunii Plenare a Consiliului Ministerial în care a menționat că:

- soluția pentru conflictul transnistrean trebuie găsită prin definirea statutului juridic al regiunii transnistrene, respectând suveranitatea și integritatea teritorială a Republicii Moldova;
- eliminarea obstacolelor existente în calea liberei circulații a persoanelor și bunurilor între cele două maluri;
- reluarea promptă și necondiționată a negocierilor în formatul "5+2", singurul mecanism internațional recunoscut care are drept scop identificarea unei soluții cuprinzătoare, durabile și viabile pentru această problemă, prin asigurarea pentru regiunea transnistreană a unui statut special, având la bază respectul suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova;
- continuarea cooperării constructive cu toți partenerii pentru restabilirea măsurilor de încredere reciprocă;
- menținerea activității Misiunii Uniunii Europene de Asistență la Frontiera (EUBAM) dintre Moldova și Ucraina;
- necesitatea retragerii complete a forțelor militare străine de pe teritoriul Republicii Moldova în conformitate cu deciziile Summit-ului OSCE de la Istanbul;
- transformarea actualului aranjament de menținere a păcii din regiunea transnistreană, înlocuirea militarilor ruși cu o misiune multinațională civilă, cu mandat internațional.

Consiliul Ministerial nu a reușit nici de această dată să adopte Declarația Politică Finală, precum și Declarația regională cu privire la Moldova. Șeful delegației moldovene și-a exprimat regretul în legătură cu aceasta, totuși 27 de state membre ale Alianței Nord-Atlantice au făcut o declarație prin care și-au reiterat poziția referitoare la menținerea condiționării ratificării Tratatului FASE Adaptat prin îndeplinirea angajamentelor din Actul Final al Tratatului FASE din 1999 și anexele sale. Delegațiile Republicii Moldova, Ucraina, Georgiei s-au aliniat la declarația Alianței Nord-Atlantice.

4. JUSTIȚIE

Capacitatea de impunere a respectării legii / Statutul și independența judecătorilor și procurorilor / Transparența

Evoluții:

- Sînt inițiate o serie de reforme, preconizate în Programul de Guvernare⁶⁴;
- A fost actualizată componența CSM;
- Este numit un nou Procuror general, sînt constituite Consiliul Superior al procurorilor, Colegiul disciplinar și Colegiul de calificare a procurorilor;
- Procuratura a revizuit hotărîri anterioare privind punerea sub învinuire a unor persoane publice, a prezentat scuze persoanelor acuzate sub influență politică, conjuncturală⁶⁵; Concomitent, este inițiată urmărirea penală în privința unor foști demnitari bănuți de abuzuri⁶⁶;
- Sînt emise sentințe pentru declarații mincinoase în justiție;
- Procurorul general a desemnat șefii de direcții din cadrul Procuraturii Generale care vor fi responsabili de asigurarea principiului transparenței în cadrul subdiviziunilor pe care le conduc;
- Instanțele judecătorești au întreprins măsuri pentru executarea Hotărîrii Parlamentului nr.72/28.03.2008 pe marginea audierilor privind hotărîrile Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la Republica Moldova, executarea acestora și prevenirea încălcării drepturilor omului și a libertăților fundamentale⁶⁷;
- Paginile web ale unor instanțe sînt actualizate periodic⁶⁸;
- Sînt adoptate modificări legislative menite să eficientizeze activitatea de executare a deciziilor judecătorești (accesul gratuit la registrele de stat)⁶⁹.

Deficiențe și probleme:

- Mai multe activități stabilite în capitolul II al Agendei de Integrare Europeană, Priorități pentru anul 2009 nu au fost realizate în termen ori integral;
- Se atestă restanțe în implementarea Strategiei de consolidare a sistemului judecătorec 2007-2010⁷⁰;
- Rapoarte externe⁷¹ atestă multiple neajunsuri în sistemul de organizare și funcționare a instanțelor judecătorești din Moldova: necesități materiale, umane, organizatorice, de comunicare, de modificare a legislației, sporire a transparenței etc.;
- Parlamentul a aprobat o Declarație prin care constată că justiția este afectată de corupție și angajare politică⁷², autoritățile din sfera judiciarului nu au reacționat, ceea ce poate fi apreciat ca acceptare tacită a constatărilor;
- Reorganizări și decizii inițiate de exponenți ai executivului au generat critici dure din partea Curții Supreme de Justiție⁷³, care au calificat acțiunile drept ingerințe, desconsiderare a puterii judecătorești etc.;
- Departamentul de administrare judecătorească nu este transferat la CSM;
- Formarea organelor de administrare și specializate ale procuraturii a fost tărăgănată;
- Noua pagină web a Ministerului Justiției nu conține informații la mai multe secțiuni, o parte din informațiile plasate anterior nu sînt accesibile⁷⁴.

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

Evoluții:

- Se desfășoară instruirea inițială și continuă în cadrul INJ⁷⁵;

Deficiențe și probleme:

- Nu sînt definitive evaluări ale programului și curriculei pentru instruirea inițială și continuă; nu sînt elaborate suporturi de instruire pentru anumite domenii (drept comunitar, instruirea în domeniul CEDO)
- Bugetul instanțelor judecătorești pentru anul 2010 este mai mic ca bugetul alocat în 2009;
- Nu sînt aprobate strategii de finanțare și de investiții în justiție.

⁶⁴ Liberalizarea sistemului de executare a hotărîrilor judecătorești, reforma Avocaturii, lichidarea instanțelor judecătorești specializate.

⁶⁵ Cazurile Pasat, Urechean, Pleșca, Chirtoacă.

⁶⁶ Cazurile Papuc, Botnari, fosta conducere a Ministerului Dezvoltării Informaționale, a Căii Ferate a Moldovei.

⁶⁷ Scrisoarea și Nota Informativă a CSJ, Nr. 5s-270/09 din 17.12.2009.

⁶⁸ A se vedea Portalul instanțelor de pe www.justice.gov.md, www.csj.md.

⁶⁹ Legea nr.103/17.12.2009.

⁷⁰ Mai multe acțiuni nu sînt executate ori sînt executate doar parțial;

⁷¹ Raportul final elaborat în cadrul Grantului Băncii Mondiale, componenta I „Evaluarea sistemului de organizare a instanțelor judecătorești și propunerea de măsuri pentru modernizarea calității actului judiciar în Moldova”, a se vedea Hotărîrea CSM nr.327/14 din 29.10.2009; Raportul final al Misiunii OSCE privind monitorizarea instanțelor de judecată.

⁷² HP nr.53/30.10.2009.

⁷³ Opinia CSJ vizînd vizînd intenția de lichidare a instanțelor economice (27/11/2009), Hotărîrea Plenului CSJ Nr.7 din 09.11.2009 privind retragerea terenului acordat CSJ pentru construcția noului sediu.

⁷⁴ Sub-compartimentele „Buget”, „Studii și analize”, „Anunțuri privind inițierea elaborării de acte normative”, „Departamentul de executare” etc.

⁷⁵ Informația despre activitatea INJ, www.inj.md.

Nivelul de trai al populației

Evoluții:

- Salariul mediu lunar în 11 luni ale anului 2009 a crescut cu 8,5% față de aceeași perioadă a anului precedent, dar ritmul creșterii s-a redus în octombrie și noiembrie față de lunile precedente. Aceasta a fost determinat de reducerea salariului în agricultură în noiembrie față de anul precedent ca urmare a scăderii producției fitotehnice în sector, dar și în alte sectoare puternic afectate de criză: industria extractivă, construcții, transporturi și comunicații, activități financiare.
- În noiembrie 2009 a fost stabilit cuantumul salariului mediu lunar pe economie pentru anul 2010 în mărime de 2950 lei⁷⁶. Totuși, aceste date sînt necesare mai mult pentru calculele bugetare, decît exprimă o cifră care cu siguranță va fi atinsă în anul 2010.
- În luna decembrie 2009 a fost modificată Legea cu privire la protecția socială a unor categorii de populație⁷⁷, care prevede că începînd de la 01.01.2010 nu se mai stabilesc compensații nominative. Au fost elaborate și normativele veniturilor nete⁷⁸ în scopul eficientizării modului de acordare a compensațiilor nominative. Măsurile date sînt în concordanță cu Programul de stabilizare și relansare economică a Republicii Moldova, care totuși nu prevede renunțarea definitivă la compensațiile nominative și trecerea la sistemul de protecție socială bazat în întregime pe testarea veniturilor.
- În luna noiembrie s-au observat și primele semne de înviore a transferurilor de peste hotare, datorită stabilizării sau chiar creșterii ușoare în unele țări în care lucrează majoritatea emigranților moldoveni (mai mult țările europene).

Probleme și deficiențe:

- Numărul șomerilor înregistrați la Oficiile Teritoriale ale Forței de Muncă a continuat să crească și în trimestrul IV al anului. De la 35838 persoane înregistrate la sfîrșitul trimestrului III s-a ajuns la 38101 persoane înregistrate la sfîrșit de an. Aceasta contribuie la majorarea esențială a cheltuielilor bugetare pentru plata indemnizațiilor pentru șomaj. Deși aceste cheltuieli nu reprezintă ponderea majoră în BASS, majorarea lor determină majorarea transferurilor de la bugetul de stat, care în cazul deficitului bugetar este o povară adițională. În paralel, conform estimărilor noastre, în ultimul trimestru a crescut și rata sub-ocupării în economie.
- În cazul inflației prognozate de cca. 5%, majorarea salariului mediu prevăzută pentru anul 2010 ar însemna o creștere reală a salariului de cca. 4%. Însă este puțin credibil că salariul mediu lunar va crește în 2010 la acest nivel. În primul rînd, în sectorul bugetar salariile vor crește doar pentru cadrele didactice cu 24%, iar pentru celelalte categorii chiar vor scădea în termeni reali, rămînînd la același nivel nominal. În pofida așteptării unor creșteri modeste în sectoarele economice, nu ne așteptăm la o creștere reală a salariilor. Acestea se vor menține la nivelul actual, antreprenorii mai degrabă vor prefera să investească pentru a depăși efectele crizei din 2009, decît să majoreze salariile.

Consolidarea creșterii economice

Evoluții:

- În octombrie 2009 a fost creat Consiliul de coordonare a activității de elaborare a Planului de stabilizare și recuperare economică a Republicii Moldova⁷⁹, care a elaborat Programul de Stabilizare Economică și Relansare a Republicii Moldova pentru anii 2009-2011, fiind unul din primii pași semnificativi întreprinși de către noul Guvern. Programul se bazează pe trei componente principale: stabilizarea finanțelor publice, consolidarea activității economice și promovarea unui sistem de protecție social eficient și echitabil.
- Relansarea timidă a cererii externe a determinat o creștere a exporturilor în trimestrul IV, în timp ce cererea internă scăzută a contribuit la scăderea continuă a importurilor, moderînd astfel deficitul comercial.
- În trimestrul patru au fost inițiate negocieri asupra proiectului Acordului cu privire la finanțarea suplimentară a Acordului de credit pentru dezvoltare dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare.
- În cadrul unei întîlniri dintre președintele interimar al Republicii Moldova și a directorului BERD pentru Caucaz, Moldova și Belarus - Paul-Henri Forristier – s-a discutat posibilitatea oferirii Moldovei a 100 milioane USD pentru proiecte investiționale în domeniul infrastructurii. Anume infrastructura defectuoasă, în special drumurile rutiere, reprezintă una din constrîngerile cheie în calea unei creșteri economice mai durabile în Moldova.

Deficiențe și probleme:

- Pe termen scurt, creșterea economică poate să demareze doar în baza creșterii consumului, și aceasta din cauza resurselor limitate pentru investiții în anii ce urmează, dar și a reticenței investitorilor străini de a investi în Moldova pînă la stabilirea unui climat politic favorabil. Datele statistice atestă că vînzările cu amănuntul încă nu și-au revenit în trimestrul IV, deși se observă o revigorare a serviciilor prestate populației

⁷⁶ Hotărîrea Guvernului privind aprobarea cuantumulului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2010 nr. 773 din 27.11.2009

⁷⁷ Lege pentru modificarea Legii nr. 933-XIV din 14.04.2000 cu privire la protecția socială a unor categorii de populație nr 135-XVIII din 29.12.2009.

⁷⁸ Ordin cu privire la aprobarea Normativelor veniturilor nete nr. 188 din 16.11.2009.

⁷⁹ Hotărîrea Guvernului privind crearea Consiliului de coordonare a activității de elaborare a Planului de stabilizare și recuperare economică a Republicii Moldova nr. 588 din 12.10.2009.

în această perioadă. Revigorarea remitențelor în luna noiembrie trezește unele speranțe; totuși aceasta nu va fi suficient de puternică în 2010 pentru a compensa declinul din 2009 (pentru 2010 experții anticipează o creștere de 5% a volumului de remitențe⁸⁰). Astfel, creșterea economică în 2010 va fi una modestă, de pînă la 1 %

- Scăderea investițiilor străine în 3 trimestre ale anului 2010 cu cca. 85% denotă nu doar impactul crizei economice globale asupra marilor investitori, dar și impactul climatului politic. Deși a înregistrat unele progrese în ultimul trimestru după investirea noului Guvern, o intrare masivă a investițiilor în Moldova nu se așteaptă, astfel, impactul asupra creșterii economice va fi unul marginal.

Stabilitate macroeconomică și financiară

Evoluții:

- Misiunea FMI a convenit asupra unui acord preliminar de finanțare a Republicii Moldova în sumă de 588 mil. USD pe parcursul a trei ani. Mai mult ca atât, FMI a acordat Moldovei prin intermediul BNM 117,7 milioane DST (Drepturile speciale de tragere) pentru finanțarea deficitului bugetar⁸¹.
- Au fost stabilite domeniile de activitate ale comisiilor permanente ale Parlamentului, inclusiv a Comisiei economiei, buget și finanțe⁸².
- A fost numit Guvernatorul Băncii Naționale⁸³. În trimestrul IV nu au fost modificări importante în politica monetară a BNM (ratele dobînzii, norma rezervelor obligatorii). Totodată, cu efect întîrziat, au reacționat și ratele dobînzii la creditele acordate de băncile comerciale. Pe parcursul ultimelor 3 luni ale anului s-au diminuat ratele reale medii.
- În pofida trendului inflaționist care a reînceput încă în luna august 2009, anul 2009 s-a încheiat cu o inflația anuală de 0,4%. Deflația din prima jumătate a anului a contribuit la nivelul jos al inflației anuale. Totuși, anticipăm că evoluțiile inflaționiste din ultimul trimestru al anului 2009 vor continua și în 2010, creînd presiuni inflaționiste.

Probleme și deficiențe:

- Datorită importanței majore a finanțării externe pentru Republica Moldova în contextul deficitului bugetar din 2009, Guvernul Republicii Moldova a fost obligat să accepte multe dintre condițiile politic costisitoare înaintate de FMI pentru a putea semna acordul de finanțare (majorarea tarifelor, menținerea salariilor bugetarilor, cu excepția celor didactice, diminuarea deficitului bugetar).
- În pofida îmbunătățirii coeficienților de lichiditate pe sistemul bancar, ponderea creditelor nefavorabile în total credite a crescut din septembrie în noiembrie cu 2 p.p. de la 14,6% la 16,6%, acestea devenind un adevărat pericol pentru băncile comerciale. Tot cu 2 p.p s-a majorat și ponderea creditelor expirate și în stare de neacumulare a dobînzii în totalul creditelor de la 16,5% la 18,5%.
- Pe parcursul ultimului trimestru leul moldovenesc s-a depreciat cu 5,2% față de euro și cu 6,9% față de USD. Deși politica noului Guvern se axează pe principiul că leul puternic este în detrimentul exportatorilor, populația și agenții economici sînt încă foarte sensibili la fluctuațiile leului, de aceea reacționează la volatilitatea acestuia. În același timp BNM a cumpărat pe parcursul a 3 luni 166 mil USD. Astfel, BNM a profitat de intrările de valută pentru a îndeplini condițiile impuse de FMI și de a-și majora activele oficiale de rezervă și în același timp a determinat deprecierea valutei. Într-o conjunctură valutară destul de favorabilă, BNM și-a consolidat rezervele care ar putea fi necesare combaterea inflației în anul 2010.
- Emisia valorilor mobiliare de stat (VMS) a continuat și în trimestrul IV, cu ritmuri ușor inferioare celor din trimestrul III. Deși se observă o tendință de creșterea a VMS cu perioadă mai lungă de 182 și 364 de zile, acestea reprezintă un risc pentru finanțarea deficitului bugetar, și trebuie tratat cu maximă atenție de către guvernare.

Transparență și durabilitate fiscală

Evoluții:

- În ultimul trimestru al anului 2009 au fost adoptate, în regim de alertă, principalele legi financiare pentru anul 2010: Legea bugetului de stat pe anul 2010⁸⁴, Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010⁸⁵ și Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2010⁸⁶. Legea bugetului de stat prevede pentru anul 2010 venituri în sumă de 15,318 mlrd. lei și cheltuieli în sumă de 19,454 mlrd. lei. Conform estimărilor deficitul bugetar (4,36 mlrd lei) va constitui 7% din PIB. O țintă macroeconomică greu de atins, de altfel, în condițiile cînd incertitudinile politice încă planează asupra Moldovei.
- La sfîrșitul anului 2009 au intervenit schimbări majore și în politica fiscală a statului. Astfel, s-a decis majorarea taxei pentru amenajarea teritoriului, pentru amplasarea unităților comerciale, accizelor pentru benzină, bere, băuturi alcoolice, tutun, bijuterii, și automobile de lux. În pofida criticilor aduse de opoziția parlamentară, aceste majorări au fost indispensabile și au o incidență fiscală justă din punct de vedere

⁸⁰ Expert-Grup, MEGA – publicație economică bianuală, ediția de toamnă 2009, www.expert-grup.org.

⁸¹ Lege privind utilizarea Drepturilor Speciale de Tragere alocate de Fondul Monetar Internațional nr. 51-XVIII din 30.10.2009.

⁸² HP nr. 48-XVIII din 29.10.2009.

⁸³ HP nr. 50-XVIII din 30.10.2009.

⁸⁴ Legea bugetului de stat pe anul 2010 nr 133-XVIII din 23.12.2009.

⁸⁵ Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010 nr 129-XVIII din 23.12.2009.

⁸⁶ Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2010 nr 128-XVIII din 23.12.2009.

social. Totodată, au fost semnate Convenții privind evitarea dublei impuneri și prevenirea evaziunii fiscale cu privire la impozitele pe venit între Republica Moldova și Belgia, Portugalia și Irlanda.

Probleme și deficiențe:

- Noul Guvern a fost nevoit într-un termen relativ scurt să modifice principalele documente financiare pentru anul 2009: Legea bugetului de Stat⁸⁷ și Legea bugetului asigurărilor sociale de stat⁸⁸. Astfel, anul bugetar 2009 s-a încheiat cu un deficit estimat la 4,64 mld. lei. Previziunile incorecte și nerealiste pe care se bazează documentele financiare pentru anul 2009 au determinat ca bugetul să fie executat la compartimentul venituri în proporție de 70% în 11 luni ale anului, iar cheltuielile în proporție de 78,5%. Veniturile nu au fost executate practic la toate categoriile. Un semnal îngrijorător este că Guvernul a fost nevoit să mărească transferurile către BASS (bugetului asigurărilor sociale de stat).
- Guvernul va fi supus unor presiuni mari, având în vedere condițiile cu care a fost negociată finanțarea externă din partea FMI. Astfel, deficitul bugetar urmează a fi redus la 7% în 2010, 5% în 2011 și 3% în 2012. Aceasta va crea presiuni majore asupra cheltuielilor, Guvernul fiind nevoit să balanseze între necesitățile sociale și economice mari și posibilitățile limitate de finanțare în anii ce urmează.
- Aparent, guvernul a avut așteptări prea optimiste în elaborarea legii bugetului de stat pentru 2010. În special, creșterea prognozată a consumului de cca. 5% poate să nu aibă loc în condițiile în care remitențele vor crește moderat, iar salariile cel mai probabil nu vor crește. Aceasta poate impune noi modificări în legea bugetului de stat la sfârșitul anului 2010.

---

⁸⁷ Lege pentru modificarea și completarea Legii bugetului de stat pe anul 2009 nr. 244-XVI din 21.11.2008, nr 82-XVIII din 03.12.2009.

⁸⁸ Hotărîrea Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2009 nr. 262-XVI din 11.12.2008, nr. 694 din 06.11.2009.

Dialogul social în ocuparea forței de muncă

Evoluții:

- La 1 decembrie 2009 a fost aprobat de Guvern Programul național de stabilizare și relansare economică a Republicii Moldova pe anii 2009-2011. Programul include o serie de măsuri care au impact social major (atât pozitiv, cât și negativ). Prevederile programului vizează sporirea responsabilității angajaților și angajatorilor pentru minimizarea cheltuielilor la plata indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de boli obișnuite sau de accidente ne-legate de muncă prin modificarea sursei de finanțare și a cuantumului indemnizației; diversificarea modalităților de informare și consiliere a populației despre cererea și oferta forței de muncă, inclusiv a emigranților reînțorși în țară în urma pierderii locurilor de muncă în străinătate. Programul prevede modificarea mecanismului de acordare a ajutorului de șomaj prin interesarea șomerilor în căutarea unui loc de muncă și integrarea în câmpul muncii, în scopul utilizării eficiente a mijloacelor disponibile, inclusiv prin diminuarea mărimii ajutorului de șomaj cu 15 % după 3 luni de beneficiere și cu încă 15% pentru următoarele 3 luni. Totodată, este propusă dezvoltarea Sistemului informațional al pieței muncii, inclusiv la componenta migrația forței de muncă. Elaborarea prevederilor în cauză este oportună, ținând cont de situația economică precară actuală a țării. Respectarea și realizarea prevederilor menționate ar fi benefică atât pentru angajatori, cât și pentru păturile de populație vizate.

Deficiențe și probleme:

- Cadrul legislativ existent urmează să fie perfecționat, în special luându-se în considerație lecțiile învățate urmare a escaladării crizei economice. Inclusiv, este necesar să fie elaborat un sistem nou de salarizare pentru funcționarii publici bazat pe performanțe profesionale individuale, precum și stabilit cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real al economiei. De asemenea sînt necesare măsuri de asigurare a unui nivel mai înalt de ocupare a forței de muncă, în condițiile în care numărul emigranților întorși în țară a crescut în 2009, iar perspectivele depășirii crizei financiare globale încă nu sînt foarte clar conturate.
- Criza financiară a dezvoltat vulnerabilitatea emigranților moldoveni care cel mai frecvent lucrează în condiții ilegale. Este strict necesară reglementarea fluxurilor emigraționale a forței de muncă între Republica Moldova și UE, în special prin acorduri bilaterale în domeniul migrației.
- Mecanismul de control al respectării legislației muncii necesită a fi perfecționat, astfel încît să fie pe deplin asigurate drepturile social-economice ale salariaților, precum și să fie reduse semnificativ restanțele la plata salariilor în sectorul real al economiei. Aceste restanțe au crescut esențial în trimestrul patru al anului 2009 (depășind, conform estimărilor noastre 200 milioane lei) și reprezintă o formă extrem de gravă de încălcare a drepturilor angajaților.

Egalitate de genuri

Evoluții:

- La 29 decembrie 2009, Guvernul a aprobat Programul național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015 care urmează să contribuie substanțial la asigurarea promovării egalității de gen în viața economică, politică și socială a femeilor și bărbaților din Republica Moldova. Programul va permite eficientizarea și canalizarea resurselor financiare pentru realizarea diverselor politici sectoriale prin prisma dimensiunii de gen, astfel avînd un impact pozitiv asupra calității vieții tuturor cetățenilor și respectarea drepturilor umane fundamentale ale acestora. De asemenea, se va asigura implementarea recomandărilor finale ale Comitetului ONU cu privire la eliminarea discriminării față de femei pentru Republica Moldova (august 2006), precum și se vor realiza angajamentele Republicii Moldova, asumate prin ratificarea actelor internaționale în domeniul drepturilor omului, în special documentele care abordează egalitatea genurilor. Printre acestea sînt Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), Convenția asupra drepturilor politice ale femeii (1952), Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (1966), Convenția ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (1979), Platforma și Planul de Acțiuni de la Beijing (1995), Declarația Milenară (2000), Convențiile relevante ale OIM ș.a.

Deficiențe și probleme:

- Aprobarea Programului menționat a fost tergiversată pe parcursul anului 2009, din diverse motive, inclusiv de ordin politic. Implementarea Programului și a planului de acțiuni aferent revine Guvernului și în acest sens comunitatea donatorilor pare a fi deschisă să acorde sprijinul tehnic necesar, domeniul dat fiind unul din cele mai preferate pentru intervenție.
- Chiar dacă un program național integrat de asigurare a egalității de gen a fost aprobat, există temeri fundamentate în legătură cu insuficiența de resurse umane și financiare pentru realizarea acestuia, în condițiile în care nu s-a reușit pînă în prezent elaborarea unei politici complexe și durabile din partea instituțiilor donatoare pentru susținerea programelor concrete adresate egalității genurilor. Mai mult decît ațt, progresele în domeniu pot fi substanțial încetinite din cauza efectelor pe care le are criza economică asupra veniturilor populației, asupra dezvoltării și promovării antreprenoriatului feminin în țară, și altele.
- Nivelul egalității gender în Moldova a scăzut în 2009 comparativ cu 2008, potrivit topului egalității gender al organizației internaționale „World Economic Forum”⁸⁹.

⁸⁹ În topul egalității gender „Global Gender Gap 2009”, Moldova ocupă locul 36 din 134 țări, comparativ cu locul 20 în 2008, <http://www.weforum.org/pdf/gendergap2009/Moldova.pdf>.

Sănătate și siguranță la locul de muncă

Evoluții:

- La 26 noiembrie 2009 a fost aprobată Legea cu privire la ratificarea Convenției Organizației Internaționale a Muncii 187 privind cadrul de promovare a sănătății și securității în muncă. Convenția propune în temei o nouă perspectivă care invită angajatorii să concluzioneze mai activ cu guvernul și angajații în crearea unei culturi viabile pentru asigurarea condițiilor de siguranță și sănătate în vederea reducerii accidentelor, traumelor și bolilor la locul de muncă. Ratificarea convenției creează cadrul necesar pentru perfecționarea continuă a funcțiilor instituțiilor participante la gestiunea securității și sănătății muncii, precum și a mecanismului realizării lor. Ratificarea va impulsiunea elaborarea și discutarea publică a Programului Național de dezvoltare a sistemului de securitate și sănătate în muncă și, respectiv, a programelor guvernamentale de susținere a companiilor care îmbunătățesc nivelul de securitate și sănătate la locurile de muncă.

Deficiențe și probleme:

- Criza economică afectează negativ eforturile de aliniere la standardele internaționale în domeniu, pe motiv că implementarea prevederilor Convenției 187 necesită nu doar voință politică, dar și resurse financiare disponibile, în special la nivelul întreprinderilor, pentru asigurarea calității condițiilor de sănătate și siguranță la locul de muncă.

Protecția și integrarea socială

Evoluții:

- La 8 decembrie 2009 a intrat în vigoare Hotărârea privind aprobarea proiectului legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010. Legea în cauză admite existența unui deficit de 263 mil. lei, chiar dacă prevede o serie de indexări și majorări ale plăților sociale, în special cu referire la indexarea pensiilor începând cu 1 aprilie 2010 cu 4,65%, majorarea indemnizațiilor unice la nașterea copiilor, ș.a.

Deficiențe și probleme:

- Guvernul și Banca Națională au prognozat pentru 2010 o inflație de pînă la 5%. Chiar dacă ținta nu va fi depășită, nivelul preconizat va eroda substanțial majorările prevăzute de legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010, mai ales în condițiile în care cuantumului scumpirii produselor agroalimentare, dar și a celor energetice este imprevizibil.
- Guvernul acceptă necesitatea extinderii în limite restrînse de timp a serviciilor sociale comunitare și specializate, dar în special îmbunătățirea eficienței și eficacității serviciilor sociale cu specializare înaltă. Decalajul dintre serviciile publice de tip rezidențial și cele comunitare rămîne a fi considerabil, ceea ce este în detrimentul beneficiarilor direcți, în special a categoriilor de copii în situație de risc de abandon.

Sănătatea publică

Evoluții:

- La 23 decembrie 2009 a fost aprobată Legea privind fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2010. Prin derogare de la Legea ocrotirii sănătății # 411-XIII din 28 martie 1995, pentru persoanele ne-asigurate, cheltuielile de asistență medicală urgentă prespitalicească, de asistență medicală primară, precum și de asistență medicală specializată de ambulator și spitalicească în cazul maladiilor social-condiționate cu impact major asupra sănătății publice, se vor acoperi din contul mijloacelor fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, conform unei liste stabilite de Ministerul Sănătății, ceea ce va ameliora situația păturilor social-vulnerabile.
- Programul național de stabilizare și relansare economică a Republicii Moldova pe anii 2009-2011 prevede o serie de acțiuni concrete cu caracter imediat în domeniul protecției sănătății populației, inclusiv sporirea gradului de cuprindere a populației cu asigurări obligatorii de asistență medicală, extinderea obligativității achitării contribuțiilor de asigurări obligatorii de asistență medicală pentru toate persoanele care activează pe teritoriul Republicii Moldova; implementarea mecanismului de reducere a prețurilor cu amănuntul pentru 5-10 medicamente esențiale, utilizate în tratamentul celor mai răspîndite boli la copii și persoanele în etate, ș.a.

Deficiențe și probleme:

- Începînd cu trimestrul patru 2009 sistemul de sănătate publică al Republicii Moldova a fost pus la grea încercare de evoluția situația epidemiologică cauzată de gripa pandemică A(H1N1). Pe parcursul anului 2009 au fost înregistrate 21904 cazuri de gripă, inclusiv 2590 cazuri de gripă pandemică A(H1N1) confirmate prin tehnici de biologie moleculară, practic toate survenind în ultimul trimestru al anului. În perioada 01 octombrie 2009 – 11 ianuarie 2010 în Republica Moldova au decedat 35 persoane cu diagnosticul de gripă pandemică A(H1N1), inclusiv 23 femei și 12 bărbați. În general, se poate constata că autoritățile au reacționat adecvat situației, asigurînd procurarea/donarea preparatelor necesare pentru tratament și vaccinare (probabil că chiar exagerînd amploarea pericolului, or din cele 200 mii de cutii de preparat Tamiflu puțin peste 10% fiind prescrise pînă în prezent).

7. COMERȚUL INTERNAȚIONAL

Relații Comerciale (Regimul comercial cu UE)

Evoluții:

- Uniunea Europeană rămâne a fi principalul partener comercial al Republicii Moldova, chiar consolidându-și nișel pozițiile în perioadă ianuarie-noiembrie 2009. Această piață deține 52,2% (51,6% în 2008) din totalul exporturilor moldovenești, iar importurile din UE dețin 43,7% (43,6% în 2008).
- Conform datelor Ministerului Economiei și Comerțului producătorii de vinuri și grâu din Moldova au epuizat completetele cotele acordate de către UE pentru export. În același timp, cotele pentru zahăr au fost utilizate în proporție de 89%, pentru porumb – 99%.
- În trimestrul patru 2009, a fost elaborat proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la instituirea Grupului de lucru pentru lansarea și negocierea Acordului de Comerț Liber Cuprinzător și Aprofundat dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, reiterată de către Uniunea Europeană în cadrul reuniunii Subcomitetului I RM-UE „Comerț și Investiții” care a avut loc la 20 noiembrie 2009, la Chișinău.
- Negocierile privind un eventual acord de liber schimb între Uniunea Europeană și Republica Moldova ar putea începe în vara anului 2010, ca variantă realist-optimistă. Autoritățile moldovene trebuie să-și concentreze eforturile asupra stabilirii priorităților și elaborării poziției în privința viitorului acord. Totodată, mai multe instrumente fiscale și politice vor fi revizuite pentru realizarea unui asemenea acord.

Deficiențe și probleme

- Existența unor bariere interne „beyond borders” (adică chiar în interiorul Republicii Moldova) rămâne a fi un obstacol important în dezvoltarea relațiilor comerciale cu Uniunea Europeană. Ultimul raport al Băncii Mondiale asupra logisticii comerciale cuantifică Indicele de Performanță Logistică (LPI) care clasifică 155 de țări pe baza a 6 subindicatori. LPI plasează Moldova pe locul 104, însă cîțiva subindicatori importanți, precum vama, infrastructura și competența logistică o plasează pe Moldova și mai aproape de coadă: 124, 123 și 132. Bineînțeles, pentru a fi competitivă și a putea integra în economia europeană comună Republica Moldova are nevoie și de capacitatea logistică competitivă. Raportul citat relevă că drumul care urmează să parcurgă Moldova rămîne a fi destul de lung.

Promovarea și dezvoltarea exporturilor

Evoluții:

- Datele statistice relevă trendul de augmentare a comerțului extern al Republicii Moldova. În mod special, această tendință este caracteristică pentru exporturi, care în luna noiembrie 2009 au înregistrat o creștere de 10,9% față de lună precedentă și, pentru prima dată după declanșarea crizei economice globale din anul 2008, cu 12,1% față de aceeași lună a anului precedent. În spatele acestei evoluții favorabile stau doi factori majori: (a) îmbunătățirea conjuncturii externe care se exprimă prin revenirea relativă a cererii în țările partenere, (b) „efectul statistic” de comparație cu perioadă de bază afectată de criză, cu alte cuvinte anterior comparația anuală se făcea cu lunile încă neafectate de criză. Totodată, în perioadă ianuarie-noiembrie 2009 exporturile agregate în continuare au o dinamică negativă, scăzînd cu 21,2%.
- Se observă menținerea tendinței remarcate în ediția precedentă a publicației „Euromonitor”: consolidarea poziției Federației Ruse în topul destinațiilor pentru exporturile moldovenești la nivel de țară, care în ianuarie-noiembrie 2009 deținea 22,1% din totalul exporturilor față 19,9% în 2008. În același timp, ponderea României a scăzut de la 21,4% în ianuarie-noiembrie anul trecut pînă la 19,1% în perioadă similară a anului curent. În general, scăderea exporturilor în România este una semnificativă (29,8%), dar nu cea mai mare printre partenerii comerciali ai Republicii Moldova. Totuși, trebuie de remarcat că scăderea importurilor românești totale a fost și mai semnificativă, astfel, datele pentru primele zece luni ale 2009 atestă o comprimare de 41% a importurilor totale ale acestei țări.
- Produsele agroalimentare s-au dovedit a fi cele mai rezistente în fața comprimării cererii externe provocate de criza economică mondială. Acestea fie au înregistrat avansuri spectaculoase de 27,6%, precum „produsele vegetale”, sau reduceri relativ modeste de 10,6%, precum „produsele alimentare, băuturi și tutun”. Victimele principale ale efectelor crizei economice globale au fost „metalele comune și articolele din metale comune” (-78,0%), „materialele textile și articolele din aceste materiale” (-19,0%), „produsele minerale” (-79,0%), „articolele din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare” (-51,8%).
- Noul guvern a întreprins un set de măsuri importante pentru sporirea competitivității exporturilor vinicole moldovenești (eliminarea timbrului mărcii comerciale de stat din februarie 2010) și liberalizarea exportului vinului în vrac și distilatelor de vin. Aceste măsuri sînt și mai importante și binevenite dacă luăm în calcul agravarea situației financiare a sectorului ca urmare a crizelor multiple din ultimii ani, ultima fiind cea economică și financiară globală.
- În proiectul Hotărârii „Cu privire la aprobarea Planului de acțiuni de eliminare a constrîngerilor de ordin administrativ în mediul de afaceri”, Guvernul prevede o serie de măsuri ce ar facilita comerțul extern al Republicii Moldova, precum: elaborarea propunerilor de reducere a taxelor și tarifelor pentru serviciile de antrepozit vamal, Revizuirea cuantumului taxei pentru procedurile vamale, simplificarea (excluderea, dacă nu este solicitat de țara importatoare) procedurilor pentru obținerea permisului pentru exportul producției vegetale (certificatul fitosanitar și certificatul igienic), simplificarea procedurilor de vămuire prin: (i) aprobarea tarifului vamal integrat (TARIM) cu specificarea necesarului de documente (certIFICATE, licențe, autorizații etc.) spre a fi prezentate organului vamal la momentul vămuirii; și (ii) introducerea procedurii de declarare on-line pentru agenții economici cu un grad sporit de credibilitate;

Deficiențe și probleme:

- Revenirea fermă a fluxurilor comerciale va depinde în continuare în foarte mare măsură de consolidarea tendinței de recuperare economică la nivel global, care este critică pentru augmentarea cererii externe pentru exporturile moldovenești, dar și alimentarea cererii interne prin intermediul remiterilor de la emigranții moldoveni care ar putea beneficia de relansarea economică în țările gazdă.
- Demolarea barierelor interne trebuie să devină o prioritate pentru noua guvernarea. Aceste bariere sînt de natură administrativă și logistică, atît pentru sporirea exporturilor, cît și demonopolizarea pieței interne.

8. CLIMATUL DE AFACERI

Evoluții:

- Pe parcursul ultimelor 3 luni ale anului 2009 au fost observate primele semnale ale unei stabilizări anemice a cererii externe și a celei interne, fapt relevant de evoluția importurilor, exporturilor și remitențelor⁹⁰. Pe lângă factorii de ordin economic, care au influențat climatul de afaceri din țară, un impact major l-au avut și cei de ordin politic. Astfel, investirea în funcție a Guvernului Filat din data de 25 septembrie 2009 a reprezentat un semn bun pentru actualii și potențialii investitori care, pe parcursul anului 2009 au fost în așteptare vis-a-vis de evoluțiile pe arena politică moldovenească. Prin urmare, scăderea febrei electorale și reluarea funcționării principalelor instituții publice din țară, de rînd cu primele semnale de stabilizare a situației economice, au ameliorat situația climatului de afaceri din țară. Totodată, noua politică externă promovată de Guvern și, în special, încălzirea substanțială a relațiilor diplomatice cu România, creează toate premisele pentru creșterea influxurilor investiționale din această țară. Totuși, efectele acestei ameliorări, cuantificate în volumul investițiilor atrase, vor fi vizibile abia în 2010-2011.
- În scopul eliminării impedimentelor în calea desfășurării afacerilor, demonopolizării importului și exportului, implementării tehnologiilor contemporane pentru raportare, la data de 12 noiembrie 2009 Guvernul a elaborat Planul de acțiuni de eliminare a constrîngerilor de ordin administrativ în mediul de afaceri⁹¹. Planul a inclus 59 de măsuri importante care vizează impulsivitatea activității antreprenoriale și investiționale din țară, prin demontarea vechilor bariere din calea climatului de afaceri. Principalele măsuri incluse în acest plan de acțiuni țin de reexaminarea listei genurilor de activitate supuse licențierii, instituționalizarea „ghișeului unic” la înregistrarea afacerilor, liberalizarea importului și exportului de diverse produse (ex. carne și alte produse agricole), simplificarea procedurilor de vămuire, reducerea poverii de raportare a agenților economici etc. Implementarea eficientă a măsurilor respective va îmbunătăți esențial climatul antreprenorial din țară, luînd în considerație faptul că principalele bariere din calea agenților economici din ultimii ani au fost de ordin administrativ și instituțional. Totodată, aceste acțiuni permit dinamizarea climatului de afaceri autohton fără exercitarea unor presiuni substanțiale asupra bugetului de stat, fapt ce constituie o condiție fundamentală pe timp de criză economică.
- La data de 12 decembrie 2009, Guvernul a publicat proiectul legii pentru modificarea și completarea Legii nr.451-XV din 30 iulie 2001 privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător⁹². Scopul acesteia a constat în continuarea reformei regulatorii Ghilotina I și Ghilotina II cu scopul de a reduce costurile aferente lansării și desfășurării activităților economice. Cele mai esențiale modificări și completări incluse în proiectul de lege sînt următoarele: reducerea sensibilă a numărului de genuri de activitate supuse licențierii ce țin de competența Camerei de Licențiere (de la 37 pînă la 28); excluderea controlului prealabil de verificare a solicitantului la corespunderea condițiilor de licențiere; debirocratizarea procedurilor administrative de prelungire a licenței; reducerea taxei pentru licență cu 50 la sută pentru agenții economici, care au fost înființați cu cel puțin 1 an pînă la data depunerii declarației de eliberare a licenței. Importanța acestei măsuri este determinată de procedura anevoioasă de licențiere, fapt reflectat de ratingurile internaționale (ex. Doing Business, Index of Economic Freedom).
- La data de 17 decembrie 2009 a fost publicat Proiectul Legii privind supravegherea pieței⁹³ care transpune Regulamentul (CE) nr. 765/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 iulie 2008 de stabilire a cerințelor de acreditare și de supraveghere a pieței în ceea ce privește comercializarea produselor, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JO) nr. L 218 din 13.08.2008. Deși, inițiativa are preponderent o conotație socială, fiind orientată spre asigurarea sănătății, siguranței și protecției consumatorilor, aplicarea eficientă a acesteia va avea un impact benefic asupra climatului de afaceri autohton prin instituirea unei instituții specializate care ar asigura respectarea regulilor de joc.
- Ameliorarea substanțială a relațiilor diplomatice moldo-romîne a fost relevantă de semnarea Acordului privind micul trafic la frontieră dintre Guvernul R. Moldova și cel al Romîniei, la data de 13 noiembrie 2009 și aprobat prin Hotărîrea de Guvern din 20.11.2009⁹⁴. Respectivul Acord a fost semnat în ritmuri relativ rapide, luînd în considerație faptul că inițierea negocierilor asupra acestuia a început cu circa o lună în urmă⁹⁵. Deși implementarea prevederilor Acordului va avea loc în 2010, fiind necesare o serie de proceduri de ordin tehnic, este cert faptul că aceasta va dinamiza activitatea antreprenorială în localitățile aflate în raza de 50 km de la frontiera cu România.

Deficiențe și probleme:

- Deși nu dispunem de date privind evoluția investițiilor străine directe pe parcursul ultimelor 3 luni ale anului 2009, este cert faptul că, în pofida stabilizării relative a situației politice și economice din țară, volumul de investiții străine atrase nu a început imediat să crească. Pe de parte, primele semnale ale stabilizării situației economice par mult prea anemice, iar pe de altă parte, investirea în funcție a noului Guvern nu poate cauza creșterea imediată a influxurilor de investiții. Investitorii care au intenții să vină în Republica Moldova și-au menținut poziția de așteptare păstrată pe parcursul perioadei electorale, timp în care au analizat politicile economice și modelul de funcționare a noului executiv.

⁹⁰ Datele Biroului Național de Statistică și a Băncii Naționale a Moldovei.

⁹¹ Proiectul dispoziției Guvernului cu privire la aprobarea Planului de acțiuni de eliminare a constrîngerilor de ordin administrativ în mediul de afaceri, Ministerul Economiei al Republicii Moldova.

⁹² Ministerul Economiei al Republicii Moldova.

⁹³ Ministerul Economiei al Republicii Moldova .

⁹⁴ Hotărîre nr. 698 din 20.11.2009 pentru aprobarea Acordului între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Romîniei privind micul trafic de frontieră, semnat la București la 13 noiembrie 2009.

⁹⁵ Hotărîre nr. 590 din 17.10.2009 cu privire la inițierea negocierilor asupra proiectului Convenției între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Romîniei privind micul trafic la frontieră.

- Prin urmare, cel mai probabil că volumul investițiilor străine directe atrase a rămas la aceleași minime istorice, fiind înregistrată o revigorare neînsemnată la sfârșit de an. Conform datelor disponibile la moment, volumul investițiilor străine atrase pe parcursul trimestrului III 2009 a constituit 30,71 mil. USD, cu 1,36 mil. USD mai mult față de trimestrul precedent⁹⁶. Cu toate acestea, o analiza structurală a acestor fluxuri de investiții relevă continuarea fenomenului de dezinvestire, conturat pe parcursul trimestrului II 2009.
- Ca și în trimestrul precedent, în trimestrul III fenomenul de dezinvestire a fost reflectat de evoluția stocului de capital social subscris de întreprinderi. Astfel, în timp ce volumul capitalului social subscris a crescut cu 34,61 mil. USD față de trimestrul II, soldul acestuia a crescut cu numai 29,88 mil. USD, ceea ce relevă faptul că în aceeași perioadă valoarea capitalului social retras de către companiile cu capital străin a constituit 4,73 mil. USD⁹⁷. Cu toate acestea, volumul capitalului dezinvestit este esențial mai mic față de cel înregistrat în trimestrul precedent, ceea ce indică asupra unei stabilizări în acest sens.
- Situația economică nefastă continuă să afecteze dramatic profitabilitatea băncilor comerciale, ponderea creditelor nefavorabile în total portofoliu de credite a sistemului bancar practic s-a dublat în comparație cu începutul anului 2009⁹⁸. Prin urmare, diminuarea soldului capitalului reînvestit cu 3,66 mil. USD a fost determinată preponderent de activitatea băncilor comerciale, la care scăderea a fost de 5,78 mil. USD.
- Moldova a pierdut 1,2 puncte în cadrul ratingului „Index of Economic Freedom 2010”, acumulând 53,7 puncte și situându-se pe locul 125 din totalul a 179 de țări analizate⁹⁹. Conform punctajului, țara noastră este clasificată drept stat unde libertatea economică, în mare parte, lipsește și se situează la doar 3,8 puncte de categoria extremă a statelor cu regim represiv. Deși ratingul este publicat la începutul anului 2010, acesta reflectă doar situația anului 2008, ceea ce înseamnă că acesta apreciază evoluția R. Moldova într-o retrospectivă periodică, dar mai ales politică, relativ îndepărtată. Prin urmare, respectiva „evoluție” sau involuție a țării noastre este rezultatul guvernării precedente. Din cele 10 subratinguri care formează indicatorul final, R. Moldova a înregistrat progres doar în ceea ce ține de libertatea în afaceri (business freedom) și libertatea de corupție (freedom from corruption). Acestea au fost determinate de reforma regulatoare Ghilotina II menită să elimine barierele birocratice ce ține de activitatea antreprenorială, precum și de acțiunile întreprinse de autorități cu sprijinul larg a comunității donatorilor străini privind eliminarea corupției. Totuși, au rămas o serie de probleme la capitolul licențierii, iar în ceea ce ține de corupție Moldova continuă să fie o adevărată codașă, acumulând 29 puncte în timp ce media regională a fost de 40,5 puncte. În pofida eliminării din 2008 a impozitului pe profitul persoanelor juridice, țara noastră a regresat la acest capitol datorită regimului fiscal complex și a procedurilor anevoioase de raportare. Alte capitole unde am înregistrat regres au fost comerțul, politica monetară, politica bugetară și piața forței de muncă.

⁹⁶ Balanța de plăți a Republicii Moldova, BNM, http://www.bnm.md/md/balance_of_payments.

⁹⁷ Balanța de plăți a Republicii Moldova, BNM, http://www.bnm.md/md/balance_of_payments.

⁹⁸ Indicatorii financiari pe sistemul bancar al Republicii Moldova, BNM, http://www.bnm.md/md/financial_indices_of_bank_system/2009.

⁹⁹ Heritage Foundation and Wall Street Journal, www.heritage.org

Acest raport este publicat în cadrul proiectului „*Relațiile UE-Moldova – Monitorizarea Progresului în Contextul Parteneriatului Estic*”. Proiectul este implementat de două organizații neguvernamentale, ADEPT și EXPERT-GRUP și finanțat de Fundația Soros-Moldova.

Conceptul proiectului a apărut într-un context politic dinamic, determinat atât de factori interni - politici, economici și sociali, cât și de lansarea Parteneriatului Estic – o nouă inițiativă a Uniunii Europene în cadrul Politicii Europene de Vecinătate. Lansat oficial în mai 2009, Parteneriatul Estic vine să susțină dialogul deja existent dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană prin deschiderea de noi dimensiuni de colaborare și oportunități de apropiere a Republicii Moldova de UE, inclusiv și prin semnarea unui nou acord juridic UE-RM, mai amplu decât actualul Acord de Parteneriat și Cooperare. În acest context, implementarea reformelor inițiate conform Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană constituie o premisă pentru intensificarea dialogului UE-RM și apropierea Republicii Moldova de Uniunea Europeană.

În același timp, procesul de transformare democratică este o sarcină complexă. Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Comisia Națională pentru Integrare Europeană și alte autorități publice centrale au rolul principal în implementarea respectivelor reforme și priorități. Dar, un rol important îi revine și societății civile, atât în promovarea reformelor în societate, cât și în monitorizarea procesului de implementare a acestora.

În circumstanțele descrise, proiectul are menirea să consolideze cadrul de dezbateri publice asupra politicii integrării europene a Republicii Moldova, cadru ce a fost creat în proiectele similare precedente implementate de ADEPT și Expert-Grup, și să contribuie la îmbunătățirea politicilor guvernamentale asociate. Proiectul are trei obiective:

Obiectivul 1: Monitorizarea evoluțiilor din cadrul relațiilor UE-RM și realizarea unor analize relevante.

Obiectivul 2: Sporirea sensibilității și a cunoștințelor asupra evoluțiilor politice majore din dialogul Republica Moldova – Uniunea Europeană.

Obiectivul 3: Acordarea, în măsura solicitărilor, a asistenței informaționale și consultanței Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene în procesul de negociere a noului acord dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independentă și nepartizantă care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. ADEPT a fost înregistrată în ianuarie 2000 și a obținut statutul de organizație de utilitate publică. ADEPT este un centru analitic și practic care oferă expertiză asupra proceselor electorale și democratice din Republica Moldova. Misiunea ADEPT este de a promova și susține participarea cetățenească la toate aspectele vieții publice.

EXPERT-GRUP este un centru analitic independent care își desfășoară activitatea în Republica Moldova. Fiind o organizație neguvernamentală, EXPERT-GRUP nu este afiliat politic și decide în mod independent asupra strategiei sale instituționale. Misiunea EXPERT-GRUP este de a contribui la dezvoltarea economică și democratică a Republicii Moldova și la consolidarea competitivității sale internaționale. Instrumentele practice prin care EXPERT-GRUP urmărește misiunea sa sînt analizele și cercetările efectuate la standarde internaționale de calitate. Domeniile principale de expertiză ale organizației sînt politicile economice, de integrare europeană, managementul privat și public.